THE TRANSVERSAL NAVIGATION

Aleš Čermák a kolektiv

PART ONE

Podivné bezdomovectví: sen jako skutečná praxe

03 O podivném bezdomovectví (Aleš Čermák)
06 Transverzalita coby médium hloubky bytí lidských a nelidských objektů (Jakub Albert Ferenc)

PART TWO

Ve skutečnosti už se světem dávno nekomunikujeme

13 Ve skutečnosti už se světem dávno nekomunikujeme (Aleš Čermák)
16 Odcizení a prostor pro radikální lásku (Jakub Albert Ferenc)

PART THREE

Komunita v okamžiku rozpadu

22 Hybrid [Artificial] Autobiography Uvažování o „lidském těle“, které je těžké získat (Aleš Čermák)
31 ~~~ (Marie Štindlová)

Nekonečný manuál

THE TRANSVERSAL NAVIGATION pt.1

PART ONE

Podivné bezdomovectví: sen jako skutečná praxe

Každé tělo má svůj vlastní typ snů.
Bdělé fáze jsou fáze snění.
Situace se trochu podobá tomu, jako bychom chtěli být svědky svého vlastního pohřbu.

O podivném bezdomovectví (Aleš Čermák)

Pojďme uvažovat o bdění a snění společně. Kdyby byly naše sny důsledně spojité, tak že by se do nich noc co noc vraceli stejní lidé a stejné okolnosti, byli bychom na vážkách, co je bdění a co je sen. A tudíž mluvíme-li o bdělém stavu, musíme sem zahrnout i stav snění. Sníme pouze za jediným účelem, a to je dosažení reality.

17. února (2021): Nemít jiný sen – než je tento!

Zavíráme oči a rozpouštíme se ve tmě. Činíme tak beze strachu, protože to, co nazýváme „já“, mizí. Máme pocit, že jsme v přímém kontaktu s vnější realitou, ale to je naivní představa. Snění je pravděpodobně něco, co se ve snu děje, ne to, co děláme. Ve zdánlivě neomezeném světě snů začínáme existovat. Ztrácíme vědomí sebe sama a znovu je nalézáme. Ráno se probouzíme a pokračujeme ve skutečném životě, i když v určitém slova smyslu stále sníme. Během dne jsme stejně jako v noci pohrouženi do téhož snění. Pohybujeme se – cestujeme ve stejném médiu.

Jsem umělec, spisovatel a zakladatel A-B_HPP (Ausdruck Books Hybrid Publishing Platform, jenž sdružuje autory a performery, kteří se zabývají výzkumem hybridního myšlení a psaní). V posledních deseti letech se intenzivně věnuji právě výzkumu hybridní praxe v oblasti performativního jednání, sociální choreografie, kolektivní akce, péče a psaní.

Co se stane, když se snění stane explicitním? Otřese zdánlivou pevností reality? Co se stane, když se nadbytek snů aplikuje na realitu? Už se stalo. Existuje optimální způsob snění, aby svět byl stále onou „přirozenou skutečností“? Jaké pravidelnosti můžeme najít v tomto intoxikovaném světě snů, probudíme-li se ze snu a vracíme se nazpět do reality?

Intenzivní soustředěná pozornost může rozložit realitu a ukončit sen
– přerušit fascinaci a zastavit svět.

Zajímám se o nestabilní, nepředvídatelnou, procesuální, možná až odcizenou subjektivitu. Tento způsob myšlení mě nutí vymýšlet postupy, které jsou naopak soudržné a autonomní a mají za cíl vybudovat hlubší porozumění danému tématu. Zajímají mě dočasné způsoby vzájemného soužití, které přímo dovolují dané sociální podmínky. Účastník podstupuje riziko oslabení vlastního pocitu sebe sama, aniž by se úplně rozpustil.

Když je svět snem, stává se dostupným pro snové praktiky. Říká se, že všechny lidské bytosti mají ve své přirozené podstatě uschovaný nekonečný zdroj možností a kvalit. V jednom snu si můžeme vzpomenout na deset, sto, nebo dokonce tisíce minulých životů. Další důkaz o tom, že sníme, je ten, že se můžeme probudit. Je to taková zvláštní a podivná forma bezdomovectví. Jedním z aspektů bezdomovectví je také jistá forma odcizení, která je nezbytným důsledkem i pro projekt The Transversal Navigation. Neexistuje nic skutečnějšího, než je sen...

V průběhu své praxe jsem měl možnost spolupracovat s pestrými komunitami lidí z různých částí světa. Od práce s profesionálními herci a performery přes skupiny dobrovolníků všech věkových kategorií a náboženských vyznání, s migranty, dětmi, studenty umění a neumění, mentálně i fyzicky hendikepovanými skupinami atd. Zásadním aspektem mé práce je, aby nebyla určena jen pro profesionální umělce, publikum a umělecké instituce, ale aby byla přístupná jak pro umělce, tak pro neumělce. V posledních letech je práce natolik otevřená, že v ní může figurovat v podstatě kdokoliv, kdo projeví zájem.

Cítit se všude jako ve snu. To je jiný způsob bytí ve stejném světě. Podaří-li se nám tuto schopnost plně rozvinout, tak můžeme říci, že maximální vědomí je řada jasných probuzení. Propadání ze snu do jiného snu. To pochopíme tehdy, až zjistíme, že náš běžný bdělý život je stejně neskutečný jako sen.

Projekt The Transversal Navigation je koncipován jako distribuovaná experimentální praxe, souvislý tok zkušeností, v jejichž rámci je člověk vystaven větší a komplexnější konfiguraci s vědomím neustálého pozorování věci znovu z malých nepravděpodobných míst a perspektiv. Transverzální navigace je spoluúčast prostředí – ***ekologie praxe.***
Ke zformování těla dochází nevědomky. A každé probuzení znamená usínání někde jinde.
Vraťme se do svého snu a upravme si jeho prostor.

1 Transverzalita je ta dimenze, která umožňuje překračovat hranice, do kterých bylo myšlení vsunuto.
2 Transverzalita není vertikální ani horizontální.
3 Transverzalita nemá střed ani okraj.
4 Transverzalita je tenká linie – rozřezává jedním tahem.
5 Transverzalita je to, co umožňuje, aby se cokoliv stalo čímkoliv.
6 Transverzalita zpochybňuje jakékoliv bariéry.
7 Transverzalita překračuje jednotlivce, tvůrce, autora, jejich funkce a otevírá dříve uzavřené cesty pohybu a vnímání. Je otevřenou artikulací.
8 Transverzalita je schopnost unikat, překonat, ale také chránit se.
9 Transverzalita vytváří zcela novou ústavu instituce nebo skupiny.
10 Transverzalita je mimo jakýkoliv kolektiv, i když začíná tím, co se jeví jako jedno, vždy směřuje k maximální (radikální) otevřenosti (všímavosti).
11 Transverzalita si vytváří vlastní pojmy a potvrzuje jedinečnost všech ve skupině.
12 Transverzalita spočívá v zaměnitelnosti – rozmlženosti – rozmazání – transparentnosti rolí.
13 Transverzalita nehledá lék, ale integruje vše ve vztahu k prostředí.
14 Transverzalita prochází napříč textem i hmotou. Ruší polaritu.
15 Transverzalita je procesualita. Pohyb mezi vnímatelným a téměř nepostřehnutelným.
16 Transverzalita projektuje nové, ale není novou metodou.
17 Transverzalita je nesmrtelná síla oživující život.
18 Transverzalita má pedagogický (i politický) potenciál pro rozšiřování podmínek dané praxe.
19 K transverzalitě dochází tehdy, kdy jsme si vědomi toho, jak se pohybujeme a jednáme v prostředí, ale nikoliv jako jednotlivci, ale jako shromáždění lidských a nelidských, hmotných a nehmotných vjemů.
20 Transverzalita je totální přivítání všech možností.

Ke zformování těla dochází nevědomky. A každé probuzení znamená usínání někde jinde.
A proto má každé tělo svůj vlastní typ snů a každou noc vstupuje do zcela neznámého světa (když zavíráme oči a rozpouštíme se ve tmě).

Transverzalita coby médium hloubky bytí lidských a nelidských objektů (Jakub Albert Ferenc)

„Pozorujeme-li však pohybující se postavy, vidíme jejich skutečný pohyb, a film nám poskytuje určitý ekvivalent tohoto zážitku, přičemž díky technologii reprezentace odpadá nutnost vysvětlení [...] pocity druhých musíme vždy odvodit na základě vodítek, jež nabízejí jejich grimasy a gesta. Kdyby existoval nějaký účinný ekvivalent sdílení pocitů druhých, jednalo by se o příklad onoho druhu reprezentačního pokroku, o němž tu pojednávám.“[1]

— Danto, Konec umění

Mezi vlivné proudy myšlení o uměleckém díle se řadí práce filozofa umění Arthura Danta. Ve svých textech *Svět umění* a *Konec umění* z let 1964 a 1984 se Danto zaměřuje na objasnění toho, co dělá umění uměním. V prvním z textů vymezuje pole svého myšlení pomocí dvou dominantních modů tvorby uměleckých děl: 1) napodobování existujícího strategií mimésis a 2) generování nových způsobů vidění světa. V prvním modu telos umění spočívá v imitaci přírody neboli mimésis. Kvalita vizuálního díla se podle tohoto modu hodnotí v závislosti na tom, jak dílo koresponduje s realitou. Dominance mimetické reprezentace v umění přetrvávala přes renesanci až do zrodu moderního umění, po němž teorie umění coby mimésis přestala být adekvátní. Impresionismus, akční malba, Malevičův černý čtverec, Reinhardtovy ultimátní obrazy, ale také happening a performance Josepha Beuyse nebo Mariny Abramović by v kontextu reprezentační teorie umění byly velkým selháním, nebo aspoň dadaistickou kuriozitou. Přestože podle Danta má umění-jako-reprezentace mnohé výhody — relativně objektivně zhodnotíme vývoj umění směrem k přesnější reprezentaci —, v konečném důsledku tato teorie umění dosáhla svého vrcholu s příchodem nových médií fotografie a filmu, která představují reprezentační umění par excellence. Reprezentační teorie umění má ale i jiné problémy: nedokáže například vysvětlit limitní případy, mezi které lze řadit Duchampovy ready mades nebo Warholovy krabice Brillo.

I proto je vhodnějším druhým modem produkce uměleckých děl u Danta, jak si všímá i Vít Neznal[2], nikoli re-prezentace existujících stavů světa prostřednictvím nějakého konvenčně uměleckého média, nýbrž generování (prezentace) nových uměleckých tvarů, stavů, a můžeme říct i nových strategií vidění světa. Tyto nové tvary a vidění světa samy od sebe ale nemohou být okamžitě pasovány na umělecké objekty. Ne každý pisoár nebo krabice Brillo mají status uměleckého díla, i když po materiální stránce se neliší od Duchampova pisoáru a krabic Brillo, jež Andy Warhol vystavoval v galerii. Na jakém základě jsme tedy schopni odlišit umělecká díla, objekty a performance od každodenních objektů a interakcí s druhými lidmi?

Danto nabízí možné řešení. Umění je pro něj uměním pouze tehdy, pokud existuje nějaká teorie umění, která dané dílo vysvětlí a kontextualizuje v dějinách umění, tedy je zasadí do toho, co Danto nazývá *Světem umění*. Z ontologického hlediska je proto umělecké dílo podřízeno umělecké teorii (filozofii), neboť pouze ta dokáže v poslední instanci věcem ve světě přiřknout ontologický status uměleckého díla. I proto se Danto ve svém Hegelem inspirovaném eseji *Konec umění* domnívá, že filozofie umění nakonec samotnou uměleckou tvorbu pohltí, jelikož historický vývoj umění je historií metod, teorií a přístupů pro sebedefinování toho, čím umění je. Přestože po konci umění budou stále vznikat umělecká díla, z hlediska dějin umění se bude jednat o jakési ozvěny minulosti zamrzlé v čase, které netuší, že problémy, jež se snaží řešit nebo nastolit, již dávno byly vyřešeny filozofií.
Hned z několika důvodů je tato Dantova teorie umění problematická. V první řadě si

[1] ARTHUR COLEMAN DANTO. „Konec umění“. *Estetika.* 1998, roč. 35, č. 1, s. 1–18.

[2] VÍT NEZNAL. *Medialita divadla: v souvislostech české teorie divadla.* [Praha]: Akademie múzických umění v Praze v Nakladatelství AMU, 2020, s. 78.

povšimněme, že Danto zaměňuje uměleckou tvorbou za přemýšlení o umělecké tvorbě, což znamená, že veškeré umělecké způsoby tvorby nových tvarů a způsobů vidění lze redukovat na verbální propoziční výroky o uměleckých dílech. Tím se ale Danto dostal tam, odkud začal: odmítl reprezentační teorii založenou na korespondenci uměleckého díla s reálným světem a namísto toho zavádí *novou* reprezentační teorii, v níž jde o vztah mezi dílem a vyčerpávající filozofickou teorií vyjádřenou slovy. Danto tím de facto tvrdí, že veškerá umělecká média remediují jedno metamédium, jímž je lidská řeč, a tak vše, co můžeme vědět a vyjádřit, lze vždycky s dostatkem důvtipu a inteligence transformovat na prapůvodní slovní podobu.

V oboru mediální teorie se kanadský teoretik Marshall McLuhan na sklonku svého života dopracoval k podobnému uchopení mediality artefaktů. Podle McLuhana všechny lidské artefakty včetně uměleckých děl všech žánrů „jsou ve skutečnosti slovem, metaforou, která překládá zkušenost z jedné formy do druhé“ a nezáleží na tom, zda analyzujeme materiální artefakty typu mediálních technologií, nebo efemérnější filozofické systémy či umělecké směry v malbě, poezii, divadlu nebo hudbě, neboť všechny stejně vykazují svou verbální strukturu.[3] Pro McLuhanovu mediální teorii je důležité, že zavedení nových médií není nikdy pasivní nebo neutrální událostí, nýbrž média jakožto extenze člověka mají inherentně disruptivní a transformační efekty našeho vědomí. Tím vznikají i nové mody vnímání a nové mody Bytí, které vymezují spektrum odpovědí na fundamentální otázky lidské existence, ontologie a noetiky: analytická geometrie a lineární perspektivy, které lze považovat za kognitivní technologie, vyobrazily svět, který lze zachytit do pomyslné matematizované mřížky, jež měla své vyústění v Newtonově fyzice a teologické vizi Boha-geometra. Digitální technologie, internet a instantní komunikace zase představují obraz světa jako diskrétní jednotky dat, u nichž absentují parametry času a prostoru a jediné, co nás zajímá, je vhodný interface, jež nám poskytne k datům přístup. McLuhanův vlastní příklad z roku 1964 poukazuje na zásadní vliv zavedení a používání fonetické abecedy v antickém Řecku, která sehrála důležitou roli v habituaci individualistického, analytického a deduktivního myšlení v mysli Západního člověka. Ten si díky abecedě mohl navyknout na separaci zvuku verbální výpovědi od jeho vizuální formy, a tím i postupnou separaci formy a významu, a pro McLuhana i vydělení jedince z totalizujícího kolektivního kmenového vědomí.

[3] MARSHALL MCLUHAN – ERIC MCLUHAN. *Laws of media: The new science.* Buffalo: University of Toronto Press, 1988, s. 3.

Porovnáme-li Dantovu vizi absorbování umění ve filozofii a McLuhanovu mediální teorii, uvidíme, že oba privilegují slovo. Na druhou stranu, to, že u McLuhana mají veškeré lidské artefakty včetně uměleckých děl verbální strukturu, neznamená, že každý artefakt můžeme redukovat na intelektuální, transparentní, jasnou a podrobně rozvedenou filozofii, jak se dočteme u Danta. Naopak pro McLuhana má každý lidský artefakt dvě dimenze, které po vzoru Gestalt psychologie pojmenovává figura [figura] a pozadí [ground]: *figura* je povrchová, percepčně viditelná část artefaktů, zatímco *pozadí* artefaktů je pro McLuhana z velké části fenomenálně nepřístupná, neviditelná vrstva, přestože její podprahové efekty na nás působí. A právě toto neviditelné prostředí artefaktů primárně transformuje a podmiňuje tělesné, psychické a sociální milieu člověka a společnosti. *Toto člověku nepřístupné, ale přesto transformativní pozadí artefaktů McLuhana nejvíce znepokojuje.* Pozadí médií je pro nás neviditelné, proto má běžný člověk minimální šanci bránit se efektům média a jeho logice, která se nám vnutí, a tím – mcluhanovsky řečeno – „amputuje“ všechny alternativní senzorické a percepční možnosti přístupy vidění světa a druhých lidí. McLuhan upozorňuje, že bychom tyto efekty médií neměli chápat optikou technologického determinismu. Lidé mají vždycky možnost jednat jinak. Média však zároveň nejsou zcela pasivní a podřízená

sociokulturním vlivům: mají sílu nás ovlivňovat a vykazovat prvky agenciálnosti i proto, že jejich materialitu nelze redukovat na diskurzy a způsoby, jak o nich hovoříme. Média, která McLuhan definuje jako vše, co dokáže extendovat naše psychické a sociální prostředí, mají vždycky díky ontologické vrstvě svého pozadí nějaký přebytek, ke kterému nikdy nebudeme mít přímý přístup pomocí přímého vnímání ani pomocí nějaké formy reprezentace.

Zde se McLuhan vzdaluje Dantovi, který se (viz úvodní citát) drží z pohledu fenomenologie, řekněme, naivní představy, že bytí objektů nebo lidí dokážeme vhodným médiem reprezentace (film, hologram, performance, dynamický model) vyčerpávajícím způsobem a bez přebytku popsat, a tím eliminovat potřebu dodatečné interpretace nebo reflexe. Danto například tvrdí, že při vnímání pohybu postav nám film „poskytuje určitý ekvivalent tohoto zážitku, přičemž díky technologii reprezentace odpadá nutnost vysvětlení [...]".[4] Přestože v pasáži relevantní pro divadlo a performance Danto zmiňuje, že „pocity druhých musíme vždy odvodit na základě vodítek, jež nabízejí jejich grimasy a gesta"[5], věří v „technologický fix", kdy nové, dosud neexistující druhy médií dokážou v budoucnu zprostředkovat vyčerpávajícím způsobem emocionální stavy druhých lidí: „Kdyby existoval nějaký účinný ekvivalent sdílení pocitů druhých, jednalo by se o příklad onoho druhu reprezentačního pokroku, o němž tu pojednávám."[6] Nemůžeme vyloučit, že se někdy neobjeví technologie, která dokáže re-prezentovat elektrické signály z mozku při pociťování určitých emocí jednoho člověka ke druhému, jak by si Danto nejspíše přál. O emočních stavech člověka nám to však řekne asi tolik, jako když zahlédneme z okna dopravního prostředku někoho plakat nebo se smát na ulici. Máme k dispozici pouze vnější „figuru" osoby prožívající danou emoci, případně v blízké budoucností elektrický signál, který v nás vyvolá bez jakéhokoli kontextu figuru pocitu smutku nebo smíchu. Celá komplexita emočního prožívání, všechny relevantní životní události, které vedly v tomto příkladu k smíchu nebo pláči, zůstávají v hlubinách neodkrytého bytí člověka. Otázka je, zda k těmto hlubinám bytí budeme mít někdy aspoň teoretický přístup, nebo jsme jako v McLuhanově analýze médií odkázáni na nepřímý kontakt.

Fenomenologií ovlivnění současní autoři Graham Harman, Dan Zahavi nebo česká filozofka Alice Koubová přímo nebo implicitně souhlasí s McLuhanem ohledně nedostupnosti hloubky bytí objektů, avšak narozdíl od McLuhana, který pracoval v kontextu mediální teorie a lidských artefaktů, Koubová a Zahavi aplikují tuto nedostupnosti i na intersubjektivitu lidských vztahů a otázku možnosti poznávání obsahů mysli druhých lidí. Podle Koubové a Zahaviho hloubka a nemožnost přímého přístupu k myslím či mentálním stavům v intersubjektivních vztazích mezi lidmi není něco, vůči čemu je třeba bojovat. Naopak, jedná se o podmínku navázání komunikace a lidské interakce. Podle Koubové je určitá forma odcizení nezbytnou podmínkou exprese. Abychom mohli s druhými navázat interakci, potřebujeme určitou redukci jejich bytí na něco, co lidská mysl a percepční aparát běžného člověka dokážou pojmout. Jinak řečeno, tak jako vyprávění životního příběhu nemůže prezentovat najednou všechny prožité události, potřebujeme při interakci s lidmi interface, jenž nám prezentuje druhého člověka tak komplexně, aby se z něho nestala karikatura, a tak jednoduše, abychom nebyli zahlceni percepčními daty. Přestože velká část bytí člověka nám zůstává skryta, tak „tato diference není problémem naší neschopnosti a nedostatečnosti, ale *konstitutivním aspektem vztahu k druhému člověku*: jen takto je druhý pro nás skutečně člověkem".[7] Koubová a Zahavi citují Levinase, čímž připomínají, že „člověk se právě *ve své nedosažitelnosti, jinakosti, absenci stává přítomným jakožto druhý*."[8] Koubová v kontextu analýzy performance dodává, že druhý člověk je paradoxně ve svém „výrazu viditelný, když

[4] A. C. DANTO. „Konec umění".

[5] Tamtéž, s. 4

[6] Tamtéž. s. 4

není v jistém smyslu vidět, když je v určitém slova smyslu nedosažitelný, když se ho nezmocňujeme bezprostředně, ale přesto jeho výrazu nějak rozumíme“.

Současný filozof a člen kroužku spekulativních filozofů Graham Harman považuje vedle McLuhana i Heideggera a dále třeba amerického teoretika umění Clementa Greenberga za tzv. představitele teoretika ontologické hloubky a i na základě jejich myšlení vypracovává svou objektově orientovanou ontologii (OOO), která deklaruje, že ontologické vrstvy povrchu/hloubky bytí lze aplikovat nejen na média nebo intersubjektivitu lidských vztahů, nýbrž že dialektický vztah povrchu/hloubky či viditelného/skrytého musíme aplikovat na všechny objekty — od atomů či černých děr po lidské vztahy a umělecká díla. Harman ve svém eseji *The Third Table* tvrdí, že historicky existovaly dva způsoby, kterými jsme se vyrovnávali s nedostupnou hloubkou bytí objektů. V první řadě objekty se redukovaly přírodními vědami směrem „dolů“ na nejmenší možné elementární částice a popisem jejich vlastností a interakcí. V druhém případě Harman hovoří o redukci „nahoru“, kterou přisuzuje humanitním vědám, jež studují efekty objektů na lidskou mysli z pohledu jejich každodenní existence.[9] Tato dichotomie přírodních a humanitních věd není nová. Sám Harman se zmiňuje jednak o známém konceptu „dvou kultur“ C. P. Snowa, a také vychází z Eddintonova podobenství dvou stolů: přírodní vědy tvrdí, že stůl se skládá z elementárních částí a prázdného prostoru, zatímco pro humanitní vědy je každodenní stůl a jeho efekty na lidi a jiné objekty stejně, ne-li více reálný než ten vědecký. Harman zastává názor, že obě verze stolu jsou stejně chybné. Místo toho zavádí třetí verzi stolu, která stojí přesně uprostřed těchto dvou. Objekty nelze redukovat ani na fyzikální zákony, ani na sociální vztahy a funkce přiřknuté objektům sociokulturním kontextem, ve kterém se vyskytují. Pro Harmana a ostatně i pro McLuhana, Zahaviho i Koubovou objekty existují ve svém autonomním režimu a oznamují se nám skrze své „tváře-interface“ ve formě grimas obličeje, materiality, sociálních funkcí apod. Protože předchozí dvě verze stolu jsou pevně spjaté se svou danou kulturou, Harman se ptá, s jakou kulturou je spjata třetí verze. Dochází k závěru, že je to kultura *umění* a *filosofie*. Tyto obory se podle Harmana nesnaží podat jednoznačnou odpověď o objektech, místo toho přistupují k objektům nepřímo a pomocí různých metaforických strategií přesto dokážou o objektech říct něco nového a důležitého. Jak přesně?

McLuhan kdysi označil umělce za „antény lidského rodu“,[11] protože díky tréninku zaměřenému na smysly jsou unikátně vybaveni vidět lépe a dále než ne-umělec. Pro McLuhana v kontextu médií to znamená, že umělci jsou schopni prohlédnout zažité stereotypy a klišé dominující v dané epoše ve společnosti, které většina lidí považuje za nevyhnutelný způsob toho, jak věci jsou a musí být. Jednou z hlavních strategií, které umělci používají, je podle McLuhana tvorba *anti-prostředí*. Myslí tím vytváření situací a kontextů, v nichž i běžný člověk s netrénovanými smysly bude schopen rozpoznat reálnější bytí objektů a arbitrárnost ustanovených řádů, systémů a hierarchií a to tím, že v anti-prostředí jsou média oproštěna o svou roušku získanou automatizovanou a nereflektovanou každodenností a místo toho pomocí metody defamiliarizace a „transverzálního“ křížení kontextů mohou i běžní lidé nabýt upřímnější a autentičtější vztah s objekty, a pokud souhlasíme s Koubovou a Zahavim, tak i specificky s druhými lidmi, aniž by se dožadovali úplného poznání druhého, neboť v přebytku a skrytosti tkví možnost být vůbec viděn a vnímán univerzálně omezenými silami lidské mysli a kognitivních operací.

Právě systematické generování anti-prostředí v tomto textu ztotožňuji s transverzálními strategiemi Aleše Čermáka. Vytvářením neobvyklých situací umožňuje v defamiliarizo-

[7] ALICE KOUBOVÁ. *Myslet z druhého místa: K otázce performativní filosofie.* Praha: NAMU, 2019, s. 26

[8] Tamtéž, s. 26

[9] Tamtéž, s. 26

[10] GRAHAM HARMAN. *Graham Harman: The Third Table: 100 Notes, 100 Thoughts: Documenta Series 085 (Documenta (13): 100 Notes - 100 Thoughts / 100 Notizen - 100 Gedanken).* Hatje Cantz, 2012.

[11] M. MCLUHAN – E. MCLUHAN. *Laws of media: The new science,* s. 6.

vaném prostředí setkávání diverzních, nesourodých a společensky z různých důvodů nerovných jedinců. Setkávání participujících, kteří se aktivně zapojují do konstrukce performance, se odvrací od jakýchkoliv tendencí reprezentovat předem určené významy nebo situace. Místo toho Čermák pracuje v tradici, která se zdá být blízko tomu, co Alice Koubová ve své knize *Myslet z druhého místa* s citací německého fenomenologa a filozofického antropologa Maxe Schelera označuje za *expresivní fenomén*: „[...] fenomenologické rozpracování tématu expresivního fenoménu se dotýká rovněž tématu dramatického výrazu, zkušenosti existence viditelnosti na scéně, zkušenosti aktérství a performance. V expresivním fenoménu se specifickým způsobem kombinuje viditelnost člověka a jeho neviditelnost. Neviditelnost přitom není negací viditelnosti, jejích chyběním, ale aspektem viditelnosti.“[12] Koncept expresivního fenoménu přikládá tomu, jak se lidé vyjadřují svým vnějškem, větší váhu, než jsme si sami doposud připouštěli. Jádro lidského bytí jednotlivců není druhým přístupné, dle Koubové a dalších fenomenologicky, kognitivně i psychoanalyticky orientovaných autorů musíme brát na zřetel, že nám samotným naše lidské nitro není zcela přístupné, protože v našem (ne)vědomí se skrývá vždycky více, než jsme schopnosti na vědomé úrovni popsat explicitním verbálním výrazem. Expresivní fenomén tak neříká nic menšího, než že naše vyjadřování, grimasy, tělesnost jsou *konstitutivními* prvky intersubjektivity, neboť odkrývají části našeho nitra druhým lidem a zpětnovazebním mechanismem reakce druhých zpětně spolu-konstituují výraz toho, kým jsme a čím můžeme být. Goffmanova teze, že všichni hrajeme divadlo, by za žádnou cenu neměla být brána negativně, nýbrž jako nevyhnutelný fakt: expresivitou a performancí vydáváme sebe na pospas druhým za tím účelem, aby druzí nám pomohli spolu-definovat nás samotné. To je důsledek intersubjektivity ve fenomenologii a přihlášení se k tezi o tom, že vůči ostatním, ale i vůči sobě nikdy nebudeme zcela transparentní, nýbrž vždycky v nás, v druhých lidech, médiích a obecně objektech existuje přebytek (surplus), který nelze plně reprezentovat, ale k němuž

[12] A. KOUBOVÁ. *Myslet z druhého místa: K otázce performativní filosofie.* s. 37

musíme přistupovat nepřímou cestou. V případě McLuhana a Harmana tuto roli zastávají umělci a jejich tvorba anti-prostředí. U Koubové a dalších fenomenologů je konstitutivní aspekt expresivního fenoménu též mocný, a tím nebezpečný. I proto transverzalita zavedených intersubjektivit, která může vskutku narušit fenomenologické chápání sebe sama i našeho vztahu vůči druhým, představuje etickou výzvu. A tím vyžaduje potřebnou důvěru, že je bezpečné experimentovat s alternativní mody vlastní expresivity v dosud neviditelných hlubinách svého vnitra a v postupném odcizování se a nacházení nových výrazů svého Já. To je i pro zkušené umělce a umělkyně výzvou, jež vyžaduje nejen dostatek empatie, ale i plodnou půdou, kde mohou performativní umění a filozofie v příslušných filozofických, fenomenologických, psychologických a dalších rovinách zkoumat, zda je možné dosáhnout toho, co Graham Harman označuje za „filozofii jako rigorózní umění".[13] Pokud filozofie nikdy nebude mít přímý a kompletní přístup k bytí objektů, musí najít vhodnou metodu pro nepřímý kontakt. A umělecká praxe se zdá být vhodnější alternativní metodou ve srovnání s verbálními propozicemi, které předstírají vědeckost. Jednalo by se o opak toho, o čem spekuloval Danto: umění je v Harmanově ontologii zcela komplementární s filozofií a za určitých podmínek může umění filozofii pohltit.

[13] GRAHAM HARMAN. *Graham Harman: The Third Table: 100 Notes, 100 Thoughts: Documenta Series 085 (Documenta (13): 100 Notes - 100 Thoughts / 100 Notizen - 100 Gedanken).* Hatje Cantz, 2012.

Zdroje
Danto, Arthur Coleman. „Konec umění". *Estetika*. 1998, roč. 35, č. 1, s. 1–18. ISSN 0014-1291.
Danto, Arthur Coleman. „Svět umění". *Aluze: časopis pro literaturu, filozofii a jiné*. Olomouc: Univerzita Palackého. 2009, č 1., s. 66–74. ISSN 1212-5547.
Harman, Graham. *The Third Table*: 100 Notes, 100 Thoughts: Documenta Series 085 (Documenta (13): 100 Notes - 100 Thoughts / 100 Notizen - 100 Gedanken). Hatje Cantz. ISBN 978-3775729345.
Koubová, Alice. *Myslet z druhého místa: K otázce performativní filosofie*. Praha: NAMU, 2019. ISBN 978-80-7331-511-5.
McLuhan, Marshall – McLuhan, Eric. *Laws of media: The new science*. Buffalo: University of Toronto Press, 1988. ISBN 0802057829.
Neznal, Vít. *Medialita divadla: V souvislostech české teorie divadla*. [Praha]: Akademie múzických umění v Praze v Nakladatelství AMU, 2020. ISBN 978-80-7331-552-8.

THE TRANSVERSAL NAVIGATION pt.2

PART TWO

Ve skutečnosti už se světem dávno nekomunikujeme

Panuje obecná nedůvěra v těla ostatních.
Jsou naše těla oním nebezpečným biologickým faktorem?
Je samotné tělo jádrem této krize?
Začneme si všímat těl až poté, co onemocní?

Ve skutečnosti už se světem dávno nekomunikujeme (Aleš Čermák)

Sin si uvědomila, jak křehký tento nový svět je, jako půvabná mýdlová bublina plující ostružiním. Stačil by jediný lehký dotek a bylo by po ní.
– Vzpomínky na zemi

Žijeme ve vzájemně propojeném světe, ve kterém jsou hranice porézní, spíše jako živé membrány než anorganické zdi.
– Michael Marder

A: Je epidemie SARS-COV-2 projevem radikálně expresivní lásky?

Jsme to my, kdo selhal, protože nejsme schopni myslet mimo sebe. Každá nemoc hostuje v architektuře nemoci předešlé.

Historie architektury je do značné míry pokusem o kontrolu kontaminace a jejích víceméně jemných rasových kódů. Když nouzová opatření ustoupí, nastanou obavy z jejího návratu. Na základě toho zůstává mnoho ambivalentních lidí, pasivně očekávajících návrat do předchozího stavu (normálnosti), ale k tomu úplnému návratu zřejmě už nikdy nedojde.

Poznámka: Když se na epidemii SARS-COV-2 připravují například v Pákistánu, říká se, že je dobré si vždy umývat ruce a nějakým způsobem se izolovat. Ale co když nejste schopni udělat ani jedno z toho? Mýt si ruce mýdlem po dobu 20 sekund několikrát za den zní vcelku jednoduše. Přesto je pro mnoho lidí, kteří žijí například v osadách nebo slumech, tato činnost téměř nemožná. Přístup k vodě se tedy značně liší. Myšlenka opakovaného používání vody k mytí rukou je obrovský luxus. Jsou-li naše životy propojenější, je bez řešení těchto potřeb také automaticky ohrožené i celé město.

Ruce a ostatní končetiny jsou považovány za části těla. Proč by tedy všechny bytosti mající tělo nemohly být považovány za součást jediné bytosti? Neexistuje nic jako postižené tělo, ale pouze postižené sociopolitické systémy.

Z pohledu jiného nemusí být slabost pomalostí, nebo slabý/slabší nemusí být nutně pomalý/pomalejší, ale dosahuje jiné rychlosti, než je rychlost média, které zrovna teď obýváte. Nemoc nikam neodchází, proto vyžaduje neustálou péči. Přijmout vlastní zranitelnost a křehkost, aby bylo možné přeprogramovat vztahy, a to jak k sobě samým, tak i v širším společenském kontextu.

Jsou naše těla oním nebezpečným biologickým faktorem? Je samotné tělo jádrem této krize? Začneme si všímat těl až poté, co onemocní?

{rituály vstupu a výstupu}
{nedostatek dotyku – trápíme se sdílením dechu}
{pozorujeme vzdálenost mezi těly}

Tělo může onemocnět a přenášet nemoc na ostatní. Panuje obecná nedůvěra v těla ostatních, ale také v naše vlastní těla. Obecně se (v Západní společnosti) zaměřujeme jen na viditelná těla. A co těla neviditelná? Jakému protokolu podléhají? Jak pečovat o nevi-

ditelná těla? Existuje více než jen jedna neviditelnost? Co to znamená ocitnout se vedle nebo v blízkosti neviditelného? Zkuste si to představit.

Poznámka: Některé druhy neviditelnosti jsou zkoncentrované do jediného okamžiku. Jiné nás zase zatěžují delší dobu. Některé jsou provizorní. Jiné jsou zase více odolné vůči možnostem proniknout do jejich zorného pole. Některým stačí, aby byli odhaleny například rozsvícením světa, zapnutím reflektoru. Jiné potřebují sofistikovanější nástroje. Uniká neviditelnost z každodenní zkušenosti, kterou je zároveň schopna za pochodu rozkládat. Někdy je neviditelnost tak neuvěřitelně blízko. A jakou roli v tom hraje zrak?
Jsme v bezpečí tehdy, když se ti slabší z nás dokáží lidsky izolovat? Kde se nachází hranice našich vlastních těl a těl ostatních? Začneme si všímat těl až poté, co onemocní? Jakou podobu péče bychom si představovali?

Poznámka: „Nemocný“ zde nemusí nutně znamenat „viditelně nemocný“. Nemoc zahrnuje také to dosud nerozpoznané, se kterým je zacházeno tak, jako by se o žádnou nemoc nejednalo.

Jinými slovy, o koho se staráme a jak se rozhodujeme? Jak vypadá taková péče v praxi – péče o ostatní, odehrávající se uvnitř asymetrií – chaotických situací? Jak souvisí myšlenka integrity (nedotknutelnosti) těla s tím, jak si tělo sami představujeme, jak jej prožíváme, reprezentujeme nebo definujeme? Může být péče spíše než péčí procesem všímavosti, jež se vztahuje výhradně na skutečně existující jevy? Senzorické bdělosti? Testováním vztahů? Etikou bez hranic?

[... abychom pozornost nevěnovali jen tomu, co se nachází v podobných životních podmínkách, ve kterých se nacházíme my sami].

Nejde jen o uzdravení těla, ale především o navrácení se do těla a znovuvytvoření zdravého prostředí, kde se mu daří.

Poznámka: Pandemie SARS-COV-2 je rentgenovým snímkem bdělosti, zároveň také naléhavou výzvou po porozumění. Volá po vyrovnání nerovností, které jsou úzce spojené se službami uvnitř (městské) infrastruktury. Ona „neviditelná“ těla jsou jakousi kritickou součástí fungování jakéhokoliv města.

B: Je epidemie SARS-COV-2 projevem radikálně expresivní lásky?

Mentální stavy následují jeden za druhým a každý z nich vymaže ten předcházející. Žádná příčina neexistuje, jelikož neexistuje ani zapomnění. Dotek nás nutí čelit skutečnosti, že jsme smrtelní, že jsme ztraceni navzájem.

Jak se stát nedotknutelnými?

A: Ztráta někoho, o koho jsme se starali, činí tuto osobu nedotknutelnou. To, o čem jsme si po celou dobu představovali, že je naší součástí, je nyní oddělené.

B: Stát se nedotknutelným = izolace nebo absolutní osamělost.
Přítomnost dotyku nemusí nutně znamenat vědomí o jeho vlivu. Samotné dotýkání je

nemožný čin, ale zároveň nezbytný proto, abychom se stali aktéry ve světě zkušeností.

Dotek = obrat k alespoň částečné povaze akce.

Důvěra pak může být nevyhnutelnou podmínkou pro umožňující otevřenost k dotyku. Dotknout se znamená získat. Pokud nás dotek rozšiřuje, tak nám zároveň připomíná naši konečnost. Dotek není předem daný. Vychází z kontaktu se světem. Jedná se o proces, jehož prostřednictvím se tělo učí a vyvíjí se. Specifičnost kontaktu je to, co produkuje – a vytváří rozmanitost. Dotek zesiluje a znásobuje další přidružené efekty.

Kůže = aktivní živý povrch, jenž se stává teritoriem nových možností.

Dotek vytváří a rozvíjí svět. Jako by lidský zrak byl najednou neskutečný. To znamená, že lidé a věci jsou ve společném vzájemném a aktivním dotýkání. Dotek otevírá svět kolektivního cítění. Jak se učíme být s ostatními? Dotek rozvětvuje a utváří zodpovědnost. Myšlení dotykem = budoucnost dotyku, jenž může zdůraznit (etické) povědomí o hmotných důsledcích. Blízkost dotýkajícího se vidění – vše je velmi pomalé s péčí, se smyslem pro detail. Absolutně neuspěchané. Dotek může blízkost nejen zesílit, ale také ji zkomplikovat. Dotýkat se je spojeno s vírou v realitu.

Dotek = setkání v prostoru a čase.

Na druhé straně prověřování dotykem může být vykládáno jako náprava neúčinnosti vidění, jako pocit kompenzace, jako údajně nakažlivý kontakt, který by mohl být zdrojem nějaké infekce nebo patologie. V různých praktikách je dotyk považován za zdroj a způsob léčení. Takzvaný průvodce léčbou. Během abnormální situace, například epidemie, je však dotyk samotným původcem nemoci. Epidemie tak odhalují konflikty a rozpory. Napětí mezi hmatovou touhou a (hmatovým) vyhýbáním se.

Poznámka: Viditelnost zahalená do neviditelnosti se dostává do vědomí až zpětně a pak nás překvapí v budoucnosti. Neviditelnost vztahu příčiny a následku. Jsme neustále sledováni, ale neuvědomujeme si, že to, co nás sleduje, jsme my sami – to, co je nad samotným rámcem – to, co představuje jeden z nejpodivnějších počinů vůbec.

Odcizení a prostor pro radikální lásku (Jakub Albert Ferenc)

Přibližně před patnácti lety se do malého městečka poblíž katalánské metropole Barcelony přistěhovala jedna pětadvacetiletá žena z Prahy. Přinášela si s sebou sekularizovanou, nábožensky liberální a globalizací ovlivněnou mysl. Brzy potom, co si našla svého katalánského manžela, začala narážet na rozdíly mezi hodnotami své rodiny a rodičů svého manžela. Jedna z hlavních neshod pramenila z nedůvěry ze strany tchyně a tchána ohledně motivace, proč tato žena žije v Katalánsku, proč si vzala svého muže a proč s ním měla dvě děti. Jednoho dne se během zvláště vášnivého sporu s rodiči svého manžela dozvěděla dlouho nevyřčené názory: tchyně i tchán si mysleli, že coby migrantka z Čech opustila svou rodinu a založila si novou existenci v zahraničí jen proto, aby si našla muže, který by ji finančně zabezpečil. Bez ohledu na to, kolik času, úsilí a lásky věnovala své rodině, i po patnácti letech života se svým manželem, zapečetěných katolickou svatbou v kostele, byla nařknuta z toho, že její motivace je čistě materiální a sobecká. Toto nařčení bylo pro tuto ženu natolik bolestivé, že namísto dokazování opaku se rozhodla přestat se svou tchyní komunikovat.

V roce 2018, tedy rok před vypuknutím celosvětové pandemie koronaviru, jsem této ženě poradil, aby se pokusila o smíření se svou tchyní; přece jen je to starší paní, které táhne na osmdesát, a později by nevyřešené spory mohly všechny zúčastněné strany mrzet. Rok nato přišel koronavirus a se svou mocnou silou udeřil v první vlně na Španělsko zvláště tvrdě. Tchyně přijela z dlouho plánované dovolené s ostrým kašlem, za dva dny byla převezena do nemocnice, kde se nedostala na jednotku intenzivní péče, neboť tato život zachraňující místa byla přenechána pacientům, jejichž budoucnost byla v chaotických podmínkách provinční nemocnice vyhodnocena jako cennější. Stav tchyně se zhoršoval. V jeden den, kdy se tchyni udělalo trochu lépe, přišla zmíněná žena z Čech do nemocnice, aby své tchyni popřála brzké uzdravení a nabídla jí psychickou podporu. Pár dní nato se ale stav tchyně opět zhoršil a záhy zemřela. Vypořádání se s mrtvým tělem nabralo kvůli strachu z další nákazy koronavirem rychlý, až strojově efektivní spád: tělo by z nemocnice převezeno společně s dalšími mrtvými do márnice a co nejdříve spáleno. Žádné rozloučení nebylo možné, protože nemocnice nechtěla riskovat rozšíření nákazy. Veškeré osobní spory zůstaly nedořešené.

Výše uvedený příběh není ničím unikátní. Pouze během koronavirové krize přišlo mnoho lidí o své blízké, a to za mnohem horších podmínek. Na této sondě do všedního života mi však přijde unikátní to, jak běžné je nahrazovat myšlenky na smrt a naši smrtelnost za jakýkoliv ideologický systém, který nám poskytne utěšující klapky na oči a alibi na to, odložit osobní problémy do vzdálené a nedefinovatelné budoucnosti. Vždyť času je vždycky dost.

V případě ženy z Prahy bylo touto ideologií vyhodnocení, že tchyně je přirozeně zlá osoba. Uvedená žena, jejíž pohnutky znám důvěrně, podle mého názoru nedokázala vyhodnotit poměr mezi tím, být naštvaná na svou tchyni, a mnohem důležitějším faktem, že tchyně je starší paní, jež vyrostla ve zcela jiné kultuře, vzdělání a hodnotách, které všechny zabarvovaly její myšlení. Místo toho, aby o dost mladší žena z Prahy byla ta moudřejší, se uchýlila k pohodlnosti vlastnoručně vytvořeného příběhu, že tchyně je zlá paní, která to s ní nemyslí dobře, a proto je nejlepší možné řešení vymazat ji ze svého každodenního života. Byla tchyně opravdu taková? Možná. Aniž by ale dotyčná žena vynaložila úsilí a rozumným a upřímným způsobem si promluvila se svou tchyní o tom, co si o sobě vzájemně myslí, se to již nikdo nedozví. Ještě před smrtí zaviněné koronavirem vznikla mezi tchyní a snachou obrovská propast, jejíž hloubka přesahovala geografickou nebo objektivní

vzdálenost. Nikdo neměl zájem si promluvit. Žádná strana tohoto příběhu neměla zájem se změnit, a to i přesto, že si přály tento vztah zlepšit, avšak nikoli za cenu obětování své pozice, svého názoru, své ideologie, která maskuje složitost reality života druhé osoby (se všemi kladnými, zápornými a protikladnými vlastnostmi) a dělá z ní pohodlnou karikaturu a jednoduchý cíl pro nařčení a nenávist.

Chceme-li změnit však náš vztah ke druhým lidem, nepředpokládejme, že se nám povede změnit druhou osobu. Jsme si vůbec vědomi, že je to ona druhá osoba, která by se měla měnit? Možná náš vztah s druhými trpí pouze proto, že jsme obětí naší vlastní představivosti a vytvořených iluzí o tom, kým má druhá osoba podle nás být. Je málo pravděpodobné, že jsme si utvořili věrný obraz povahy druhé osoby. Mnohem pravděpodobnější je, že naše existující představa a znalosti o druhých lidech nás dramaticky omezují je skutečně poznat. Ať už říkáme tomuto „předporozumění“ druhým lidem „stereotypy“, nebo jen „heuristiky“ naší omezené zvířecí psychologie, představuje jakýsi filtr toho, kolik poznatků, emocí a neverbálních signálů můžeme od druhých vstřebávat. A čím méně nás někdo zajímá, čím méně jsme vůči němu otevření, tím více odfiltrováváme cokoli, co se dané osoby týká.

Každý z nás nevyhnutelně přistupuje nejen k druhým lidem, ale obecně ke světu s nějakým předporozuměním, které nám umožňuje dávat věcem kolem nás smysl a ovlivňuje také to, čemu věnujeme pozornost. Předporozumění není žádná nemoc. Jedná se o nezbytnou vlastnost lidského údělu a toho, že jsme prosáknutí historií, jejíž události, hodnoty, hrdinové a antihrdinové formují naše sny, názory a cíle. Předporozumění není pouze něco, co na nás dýchá z minulosti, ale po vzoru existencialistů z 20. století se naše předporozumění neustále modifikuje a vyvíjí v závislosti na našich subjektivních zkušenostech. Nebýt předporozumění a hrdinů minulosti, museli bychom každé ráno – předtím, než vstaneme z postele – vypracovávat „from scratch" systém našich hodnot, který by nám dal důvod se vůbec obtěžovat vstát, obléknout se a jít do školy nebo práce. Každé ráno bychom tak museli být reinkarnací Nietzscheho postavy Übermensche, která je schopna vytvářet hodnoty bez odkazu na linky a cykly historie.

Předporozumění je lidskou nutností. Ale jako všechny mocné nástroje má i tento své kladné a stinné stránky. Pokud se nesnažíme aktivním a vědomým způsobem aktualizovat své předporozumění, hrozí nám, že se staneme pouze spícím surfařem na vlnách historie, které jsou posouvány těmi, již mají sílu a vůli na to, prosazovat svou individuální představu kolektivní budoucnosti. Pasivní odvolávání se na zděděné historické, kulturní a společenské předporozumění dělá z jednotlivců členy kolektivní masy lidstva, v níž se podobáme pěšcům, jejichž osudem je být obětován kvůli cíli, který nám není znám a který si ani nepřejeme, ale následujeme jej, neboť tlaky přizpůsobit se většinovým trendům uměle diktovaným miliardovou mašinerií neuromarketingu, PR agentur a virtuální politikou signalizace ctností jsou příliš silné. Oběťmi zakořeněného předporozumění mohou být všechny části politického spektra od konzervatismu a lpění na starých dobrých časech po progresivisty, kteří předporozumění čerpající z minulosti naplňují fundamentalismem ahistorické přítomnosti — předporozuměním, jež se pouze tváří jako nové právě onou neznalostí nebo vědomým ignorováním minulosti.

Pokud předporozumění, tedy naše jednání podmiňované historickým pozadím, je nejen nedílnou součástí lidských životů, ale také limitujícím faktorem toho, jak dokážeme být otevřeni vůči novým zkušenostem a jiným lidem, dává smysl se ptát, zdali jsme toto předporozumění schopni překonat, nebo aspoň omezit jeho vliv. Proč bychom to měli dělat? V případě dříve zmíněné ženy-migrantky z Česka, která se ocitla v Katalánsku uvnitř sporu se svou tchyní, by více reflexe nad vlastní konstruovanou ideologií toho, proč je druhá osoba zlá nebo nehodna mého zájmu, mohlo vést k důležitému usmíření před smrtí. Neznamená to, že by otevřená diskuze vyřešila všechny spory – říct, že snacha se vdala pro peníze, je atak na nejtitěrnější části osobnosti člověka –, avšak neochota a nyní nemožnost přijít k druhému člověku se skutečně otevřenou myslí a srdcem a možná poprvé druhou stranu pochopit vedou k tomu, že spor a nepochopení určitě vyřešeny nebudou.

Snaše a tchyni chyběla možnost *odcizení* se z každodenních rutin diktovaných vlastní konstruovanou ideologií o druhé osobě a také hlubokým předporozuměním toho, jak se mají nebo nemají řešit spory. Odcizením v tomto případě myslím radikální vytržení z každodennosti, často vyvolané bohužel až smrtí blízké osoby, které možná poprvé člověku umožní uchopit vlastní život a jeho průběh coby objekt reflexe. Jedná se o moment vystoupení ze sebe samotné/ho, které s sebou přináší existenciální úzkost [Angst] kvůli povinnosti být sám za sebe možná poprvé v životě zodpovědný. V tomto odcizujícím momentu se však skrývá prostor potenciality. Člověk může v mezích vlastních limitů

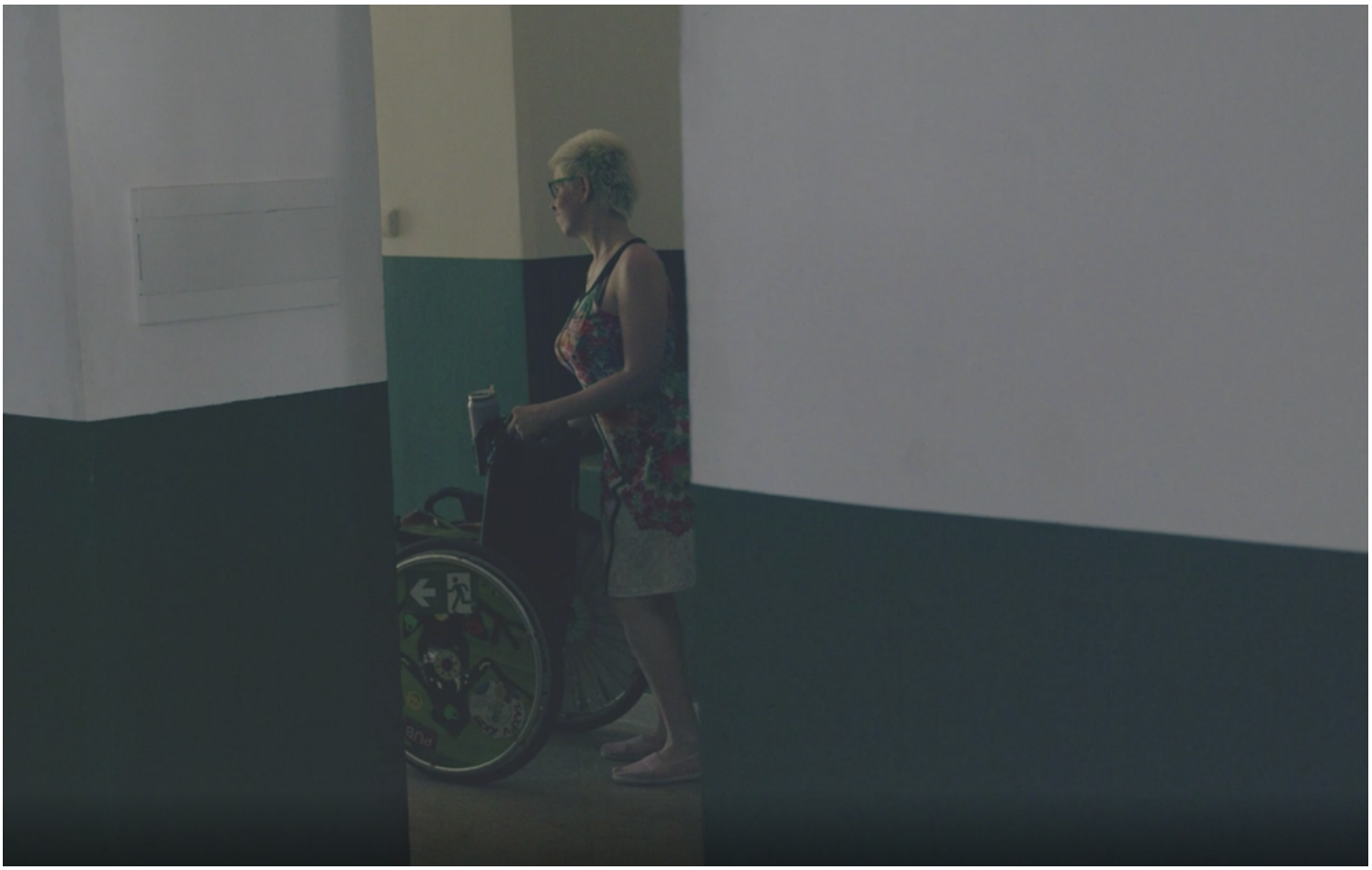

cíleně zůstat ve svém odcizeném stavu a prozkoumat přímější kontakt s realitou a vztahy s druhými lidmi. Existenciální odcizení si představuji ve formě uzávorkování, husserlovské epoché běžné každodennosti, které nám poprvé dává možnost reality v co nejvíce očištěné podobě od našeho předporozumění a ideologií.

Husserl a jeho následovatelé se snažili očistit svůj intencionální vztah ke světu proto, aby dospěli esencím objektů našeho vnímání. Pochopitelně jedním z mnoha možných objektů je také vztah k druhým osobám. Zatímco pro husserlovce bylo uzávorkování světa a určitá forma odcizení pouhou metodologií pro tvorbu nové rigorózní vědy o vědomí, při vztažení této metodologie na mezilidské vztahy dosáhneme absolutní otevřenosti vůči druhému, vztahu bez jakékoli ideologie nebo teorie o tom, kým druhý je a jak bychom se k němu měli chovat. Na jednu stranu uzávorkování vede k existenciálnímu odcizení a z něho pramenící úzkosti, na druhou stranu můžeme toto subjektivní vyprázdnění chápat jako radikální otevřenost a přijetí Druhého, které naplňuje definice *radikální lásky*: nefiltrovaný zájem dosáhnout, nebo aspoň na chvíli pocítit podstatu Druhého. Že se jedná o nebezpečný akt, v němž se stáváme nesmírně zranitelní vůči komukoli, kdo by měl úmysl naší radikální otevřenosti, tedy radikální lásky, zneužít? Jistěže. Neexistuje matematická rovnice nebo filozofický systém, díky kterému bychom mohli předem rozhodnout o úspěchu radikální lásky. Nezbývá nám se zde, v tomto prostoru odcizení, uzávorkování sebe samého a radikální lásky, odvolat na kierkegaardovský „skok víry“, během kterého můžeme pouze doufat, že naše pevná víra povede na konci ke kvalitativní změně našeho vztahu k Druhému (člověku, Bohu) a coby vedlejší produkt i vztahu k nám samotným.

Vedle smrti existuje kvalitativně stejně intenzivní mód prožívání, jenž dokáže navodit pocity momentálního odcizení: umělecký zážitek. Jak tvrdil kanadský mediální teoretik Marshall McLuhan, umělci a umělkyně tvoří nepostradatelnou vrstvu každé společnosti. Díky své psychické konstituci a uměleckému tréninku hrají roli „antény společnosti“, která dokáže v kolektivním vědomí, sociálních a technologických infrastrukturách dohmátnout pro ostatní neviditelné fenomény a díky tomu, že jim přidělí nějakou estetickou formu, umožní běžnému člověku prožívat to, co je za normálních okolností skryté.

Před uměním se tak nabízí možnost místo současného trendu „verbalizace umění“, kde je fyzický či haptický zážitek v umění nahrazován dominancí narativního obsahu a signalizací příslušnosti k dobově správné morálce, vrátit se k otevírání ignorovaných, neviditelných, ba zapomenutých zážitků. Především těch, které dokážou simulovat dočasnou smrt subjektu, díky čemuž se naše subjektivita ocitne mimo stereotypické prožívání diktované naším předporozuměním toho, kým a čím jsme my i ti druzí, a v radikální otevřenosti můžeme navázat vztahem radikální lásky nefiltrovaný, nezprostředkovaný vztah vůči Druhému. Umění má moc navrhnout architektonické prostory a open-ended dramatické scénáře, v jejichž útrobách může naše desubjektivizované Já dojít ke smíření a konečně i k navázání lásky k lidem, kteří jsou pro majoritní společnost dlouhodobě neviditelní. Ani ne kvůli tomu, že by majorita byla tak zákeřná, spíše zaměstnaná předporozuměním a nevědomou ideologií, že je dobré se vyhýbat všemu jinému, stereopicky nepěknému, jinak řečeno, všemu, co by nám škvírou v Matrixu mohlo odhalit pravdu; pravdu o roli tělesnosti v konstituci našich životů a v neposlední řadě pravdu o naší vlastní smrtelnosti.

THE TRANSVERSAL NAVIGATION pt.3

PART THREE

Komunita v okamžiku rozpadu

Být tělem znamená nebýt úplně tělem.
Tělo reprodukuje do světa šumy a praskání.
Se zavřenýma očima vidíme temnou modř, která zmizí, jakmile oči otevřeme.
Tělo je stejně cizí jako svět, a proto bychom měli přijmout jeho podivnost.

Hybrid [Artificial] Autobiography
Uvažování o „lidském těle“, které je těžké získat
(Aleš Čermák)

Something is weird in the magical forest.
– Vimeo

Největším podezřelým jste vždycky vy sami!

I don’t really like the idea that there’s ‘the body’. I don’t know what ‘the body’ is: there’s this body, my body, your body... there’s no ‘the body’ disenfranchised from its psyche and its context. It doesn’t really exist.
– Chrysa Parkinson

Je to možné, proč se v takovém světě odehrává, a to je to, co je pro nás.
– @0iyE1, 05:51pm on 2019-May-27, (RNN)[1]

I will bury myself in my own imagination and let myself rot, eaten by all the thoughts that I once ate. Until only an almost-nothing remains, an infra-thing that whispers between words and speaks to You!
– L’aura di Cristallo

Samotná podstata hmoty znamená vystavení se druhému.

[1] RNN (Recurrent Neural Network) je neuronová síť (NN) s architekturou navrženou Andrejem Karpathym. Výsledný model, který NN používá, se učí na jednotlivých písmenech a samotným generováním se snaží odhadnout, jaké další možné písmeno může následovat. Uvnitř tohoto procesu se odehrává něco nesporně magického – NN se pohybuje vlastním směrem a vytváří odkazy bez reference k jakémukoliv centrálnímu jádru. NN je distribuovaný systém, který funguje jako analogie mozku, protože má schopnost se učit, přemýšlet, vyvíjet a žít.

PROLOG

Představit si imitaci snu o životě.

Virtuální lidské tělo zleva doprava – shora dolů – každé tělo má svůj původ v dětství, tělo dozrává a poté v průběhu času stárne a nakonec umírá.

[OBE & NDE]
Účastníci experimentu používají alternativní [VR] těla. Ta byla navržena tak, aby byla sexuálně neutrální a obecně přitažlivá – tato těla připomínají postavy z filmu Avatar.

Revize života = prohlídka života.

Tunel vedoucí k bílému světlu – následuje pozorování virtuálního světa na externí obrazovce.

Každý z účastníků experimentu prožil setkání na krásném ostrově společně se dvěma společníky. Společně prozkoumávali ostrov a společně prováděli zadané úkoly a jejich virtuální těla se v průběhu času měnila.

Šestnáct účastnic prožilo šest setkání a jejich virtuální těla se vyvíjela. Nejprve byla dětská, dospívala,

pak zralá – nakonec těla zestárla a zemřela.

Někde v realitě se nacházela skupina šestnácti osob. Ti vyčkávali na návrat šestnácti účastníků, kteří se zrovna nacházeli někde na ostrově.

Mechanismus ztvárnění vytváří silné iluze.

Ti, co zažili ostrov, oznámili změnu postoje k životu.[2]

[2] Čermák, Aleš: *Return.Self. New.* Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta výtvarných umění 2019, s. 26.

FRAGMENT PRVNÍ
O podivné intimitě

§1
Když svítí slunce a zároveň se spustí déšť, vídáme na obloze duhu. Obdobně jsou i všechny ostatní rozmanité tvary, s nimiž se setkáváme, pouze výsledkem letmého propojení řady faktorů. Žádný z nich ale nemá jakoukoliv hmotnou existenci.

Slovem *tělo* označujeme ono neustále se proměňující uskupení kostí, masa a krve, avšak ve skutečnosti zde žádná taková entita jako tělo není. Klamný pocit hmotně existujícího já – zdroje všeho utrpení. V každém jednotlivém póru těla se zjevují nekonečné oblasti – prázdné prostory moudrosti – místa kreativity.

Když se podíváme na svoje tělo v porovnání s hlavou, vidíme, že tělo je velké a hlava je jen jeho malou součástí. Zřejmě si řekneme, že velké tělo je důležitější než malá hlava. Ale ve skutečnosti ta malá hlava vykonává všechnu práci velkého těla. Kdybychom neměli hlavu,

nemohli bychom vidět očima, slyšet ušima a hovořit ústy. Bez malé hlavy to vypadá, jako by velké tělo nemohlo nic dělat, ale s malou hlavou je velké tělo schopné existovat.

§2

Umírám. Věřím tomu, že jsem mrtvý, protože napodobuji mrtvolu. Symptomy nemoci, to jsou procesy, stavy a situace těla. Co je to symptom a jak ho poznáme? Moje RNN @0iyE1 v průběhu roku 2019 náhodně vygenerovala tuto odpověď:

Tímto způsobem se projevuje, v této podobě.
Z toho, že naše tělo a těla a těla se opět tvoří, , a.
Je to metoda.

Být tělem znamená nebýt úplně tělem. Tělo reprodukuje do světa šumy a praskání. Tělo je forma života, která musí být znovu rekonstruována. Tělo přirozeně volá po jiném jazyce. Se zavřenýma očima vidíme temnou modř, která zmizí, jakmile oči otevřeme. Tělo je stejně cizí jako svět, a proto bychom měli přijmout jeho podivnost. Je důležité si uvědomit, že již jsme jiní, cizí – mimozemští. Jen je potřeba se s tímto pocitem pečlivě provázat – být si ho vědom a připojit se k němu. Osobně dávám přednost zavírání očí. To už není jen společenská hra, je to ukryté někde hluboko ve mně. Pokud dostatečně dlouho a pozorně sledujeme své tělo a necháme na něj samovolně působit rozličné vlivy, aniž bychom do tohoto procesu působení nějak zasahovali, objeví se podivná citlivost. Podivná citlivost překračující veškeré koncepty. Tělo je tedy skutečné, ale to, co si o něm myslíme, je fikce. Jsme vzhůru v jednom světě, v těch ostatních však spíme. Cestou myšlení nelze pochopit transcendentální mysl. Držme vědomí samotným vědomím, nikoliv pomocí intelektu. Co jsme, když jsme ve stavu, který není možné popsat slovy? Naše tělesná totožnost je velkou překážkou pro pochopení toho, co by tělo mohlo být, tak na ni zapomeňme! Jací jsme byli, když tu nebyla žádná zkušenost těla? Bez těla nevíme, že jsme. O tělo by tedy mělo být důkladně postaráno.

§3

Nyní, když usilovně napodobuji mrtvolu, si uvědomuji, jak moc se držím života. O tom, že provádíme nějaký výkon, jsme přesvědčeni jen kvůli své tělesné totožnosti. Ve skutečnosti však jsme jejím svědkem.

§4

Osvojili jsme si strategie, které přinášejí krátkodobé výhody a jež se dnes ukazují jako z dlouhodobého hlediska ničivé. Mezitím však došlo k jejich hlubokému zakořenění do civilizačních struktur, což velmi znesnadňuje možnost jejich změny. Jedná se o klasickou ukázku vyhynutí kvůli ztrátě flexibility.

§5

Nový vynález otevírá nové možnosti a poskytuje novou flexibilitu. Vyčerpání této flexibility znamená smrt. Flexibilita by měla být v souladu s flexibilitou dalších aktérů. Měla by se vyznačovat dostatečně velkou diverzitou, aby vyhověla genetické rozmanitosti vlastních členů a byla schopna zajistit flexibilitu a preadaptaci nezbytnou k překonávání neočekávaných změn. Nyní i do budoucna budeme potřebovat ohromné množství flexibility**.**

Zánik podle nutnosti – bezpráví podle řádu času.

Nekonečná změna, která žije v nás a skrze nás tím, že nás probouzí k nelidskému, se

může jevit necitlivě, iracionálně, ale může nám pomoci čelit hlubinám toho, co s sebou odpovědnost nese.

§6

Když upadneme do hlubokého spánku beze snů, ocitneme se v naprosté temnotě. Nevíme, co se děje.

Noc, která pomalu přichází, spojuje živé s neživým.

Jedna dlouhá temná noc.

Mění živé v neživé.

§7

S vaší tělesnou konzistencí dozajista zemřete!

§8

Když mysl nepracuje, není tu ani svět. Když se obě ruce dotknou, objeví se smyslnost těla – pocítíme teplo druhého, jeho tlak, chvění, nervozitu, jeho přítomnost a blízkost. Blízkost jiného, která se v tu chvíli dostává na rovinu sebe sama. Pozdrav cizince hluboko uvnitř. Jedním dotykem se probouzí nekonečno ostatních. Nekonečno jiných bytostí, nekonečno odlišných prostorů, v různých časových rovinách. Alespoň před usnutím si připomeňme, že nejsme tělo.

MÍSTO: NOVÉ DILLÍ , INDIE
Datum: 20/08/2563

20. září 2563 jsem si ve spánku uvědomil, že sním, a rozhodl jsem se, že tou nejlepší věcí, jakou mohu udělat, je vzlétnout k obloze. Zavěsil jsem se na proud vzduchu, s nímž jsem vystoupal velmi vysoko do stratosféry. Pak jsem změnil směr proudu, abych se takto zavěšený ve vzduchu mohl dívat na svět. Díval jsem se dolů a viděl zemi jako velkou kouli. Pak jsem se proudu pustil a rozpřáhl ruce, abych vzduchem lépe klouzal. Zůstal jsem docela vysoko na obloze, což stačilo k tomu, abych si uvědomil nesmírnost a krásu širého oceánu tak, jak vypadá shora. Po krátkém čase jsem začal pomalu sestupovat níž a zjistil, že se nacházím v úzké, ale rušné ulici v kolonii Majnu-ka-tilla v Novém Dillí. .

Místo a atmosféra ulice na mě působila velice klidně. Bylo časně ráno, tlumené světlo a šum místa mi umožňoval nezvykle čistý výhled. Někde na pozadí vlastního zážitku jsem vnímal pocit narůstající intenzity barev, emotivnosti a takovou zvláštní účast na velkolepé zkušenosti. Mysl zbavená těla je nesmírně pružná a jakákoliv myšlenka se může okamžitě uskutečnit. Snový stav je stejně skutečný jako bdělý. Bdělý stav vytvořil tento svět. Dokážete říct, proč jste se probudili z hlubokého spánku? A proč se ve spánku objevil právě tento sen? Bez probuzení tu není žádný svět. Bdělý stav je kopií snového stavu. Naše současná rozprava se odehrává také ve snu. Jakmile vaše tělesná totožnost zmizí, spatříte sebe sama prostupujícího celým prostorem. Co o sobě můžeme říct v hlubokém spánku? Bdění, které vyvstává z hlubokého spánku, je nepatrné, a přesto je v něm spatřen rozsáhlý svět. Nedojde-li k probuzení, kdo zemřel? Když ten, kdo je vzhůru, usne, znamená to, že se samo po-

znání stane nevědomostí? Když jste vzhůru, cítíte, že jste to vy, kdo tu nespí? Nevědomost zvaná spánek podporuje všechno. Bdění je dětská nevědomost – co by se stalo, kdyby nebylo spánku? Existují pravidelné intervaly, přechody z bdění do spánku a ze spánku do bdělého stavu. Naše existence je tudíž dočasná.
V meziprostorech hovoří mnoho hlasů, což je něco jako kakofonie uvnitř příběhů, která navzájem nějak působí. Příběhy jsou vetkané jeden do druhého, jeden ve druhém ukryty. Nedotýkají se tyto příběhy už ze své podstaty vždy poznání, invaze, ať chtěného, či nechtěného cizince, který je ukrytý hluboko uvnitř? Do sebe propletené příběhy.

Vdechování a vydechování.

Pojďme uvažovat o bdění a snění společně. Rozdíl mezi bděním a sněním je pouze v jejich kontinuitě. Naše existence je nestálá kvůli střídajícím se stavům bdění a spánku. Cokoliv je časově omezené, je přechodné, a není tudíž skutečné. Kdyby byly naše sny důsledně spojité, takže by se do nich noc co noc vraceli stejní lidé a stejné okolnosti, tak bychom museli velice váhat, co je bdění a co je sen. A tudíž mluvíme-li o bdělém stavu, musíme sem zahrnout i stav snění.

§9

Když se dvě ruce dotýkají, jak jsou si blízko? Dotyk se pohybuje a ovlivňuje to, na co zrovna působí. Je to elektormagnetická interakce. To znamená, že se nejedná o žádný skutečný kontakt. A proto si možná myslíme, že se vaše ruce dotýkají někoho druhého, když je k sobě tisknete. Ale tak tomu není. Můžeme cítit teplo, hebký povrch pokožky přímo v místě, kde se vaše prsty dotýkají někoho druhého. Ale to, co skutečně cítíte, je elektromagnetické odpuzování mezi elektrony atomů, které vytváří vaše prsty, a někým nebo něčím dalším. Svět je nesmírně rozlehlý a ten, kdo ho pozoruje, je menší než atom.

Prostřednictvím dotyku cítíme přicházet diferenciální rychlosti. Dotek není nikdy čistý a nevinný. To, co popisují slova, není stále a trvalé. Proto je to podobné snu.

§10

Probuďte se do světa, kde není nikdo vzhůru. Možná je načase čelit nelidskému v nás.

§11

Jsme oblečením, které nosíme? Ne. Stejně tak nejsme ani tělem. Tělo je pouhá loutka vyrobená z potravinové látky. K činnostem u každé živé bytosti dochází proto, aby udržovaly její pocit bytí zaneprázdněný. Velkým omylem je právě ono ztotožňování se s tělem, ale i to, že se pokládáme za muže a ženu. I považovat se za lidskou bytost je chybné. Ve skutečnosti je naším tělem prostor – rozlehlý prostor je tělem univerzálního projevu. Život se tvoří nevědomky. Je-li tělo skutečné, pak vše další je rovněž skutečné.

Naše domnělá forma nezůstává stejná. Nejsme ani žijícím, ani tím, kdo zemře. Potřebujeme mít po ruce něco jiného než sebe sama, abychom poznali, že jsme? Jinými slovy, pokud jsme skutečně sami, tak nevíme, že tu jsme. Existuje nějaký svět, když nevíme, že jsme? Jakmile poznáme, že zpráva o naší existenci je nesmyslná, není tu prostor pro žádné mentální výtvory. Pokud neexistuji, co může existovat? Jak se tento stav nazývá?
Zavřete oči. Vidíte přítmí?

A viděli jste také tu temnou modř. Budete si to pamatovat? To temně modré světlo?

Mějte na paměti, že obavy zabíjejí náš intelekt.

Z miniaturního vědomí lze vytvořit pouze falešný, byť obrovský svět. Musíme zničit ten podivný zvyk ztotožňovat se z tělem. A začít přemýšlet nad tím, co ve skutečnosti jsme, a přestat omezovat své životy.

§12

Myšlení nikdy nebylo bezduchou nebo jedinečnou lidskou činností. Opravdová bytost není věc, je to proces – dynamický proces. Nelze ho pochopit. Je to volně tekoucí život bez hrází. Dozvěděli jsme si, že nejsme tělo, ale to že by se mělo stát naší přímou zkušeností. Není nic špatného na tom, že pečujeme o své tělo třeba tím, že jím nejsme. Nejsme tělo, jsme jeho znalcem. Protože neexistuje žádná forma a barva, nelze ani znalce zpozorovat. Tělo je naším překrytím, nikoliv naší formou. Dokážete v rozlehlém prostoru vidět nějakou díru ve smyslu přerušení? Byla doba, kdy jsme nevěděli o své existenci, pak se náhle objevil pocit bytí a spolu s ním také svět. Jenomže ten je nemocnicí plnou nezdravých lidí. Odmítneme-li chybný lék, nezakusíme jeho dopady. Co jsme, když jsme ve stavu, který není možné popsat slovy?

Mysl dokáže přemýšlet pouze o nabytých dojmech. Jak se objevují myšlenky o neznámém? Je snový svět naším výtvorem? Objevil se jen tak sám od sebe? Když se probudíte ze spánku, pozorujete okolí a uvědomíte si, že jste vzhůru. Kvůli tělesné totožnosti se nám všechno jeví jako skutečné. Pro beztělesného je to jen iluze. Protože se cítíme být omezeni na tělo, máme volbu jít z jednoho místa na druhé. Ve skutečnosti však není žádný pohyb možný. Nejsme omezeni na tělo, protože jsme všude. Příčina toho, že jsme se objevili v těle, se vyjasnila. Stačilo pochopit, že tělo není mnou.

Můj nepatrný pocit bytí se stal vesmírem, stejně jako probuzení uvnitř snu dává vzniknout celému rozlehlému snovému světu. Naše bdění lze přirovnat k vesmíru – buď k tomuto, nebo k jeho snové kopii. Za všechny činnosti jsou zodpovědné mentální modifikace neboli naše vzpomínky. Budoucnost ale úplně neskutečná není. Skutečné je to, co je neočekávatelné a nepředvídatelné a také časově omezené.

POSTSKRIPTUM

Samotná forma experimentování je vždy o kontaktu. Experiment je živá, dýchající konfigurace světa. Prostor je velmi, velmi jemný a vaše vědomí je ještě jemnější.

Fungujeme v tomto světe založeném na našich představách, které nemají žádnou existenci. Kromě myšlenek tu proto nic takového jako svět není. Musíme zničit ten podivný zvyk ztotožňovat se z tělem a znovu uvažovat o těle, které je tak těžké získat. O tělo by tedy mělo být důkladně postaráno!

Náš svět je pouze výtvorem našeho vědomí a ten zakusíme v okamžiku, kdy si uvědomíme, že existujeme. Byl tu nějaký svět ještě před naším zrozením? Svět bez nás? To si musíme zodpovědět na základě vlastní přímé zkušenosti. Jelikož dostatečně nezkoumáme sama sebe, necháváme čekat svět. Sami jsme nástrojem vlastní činnosti, neboť žádné jiné opravdu spolehlivé nástroje nemáme.

Protože je svět falešný, nezaslouží si žádnou zvláštní úctu. Ale přesto se ptám: Co potřebujeme k tomu, abychom pohnuli falešným světem? Vstoupit do prázdnoty, otevřít se možnostem a bloudit. Zakusit tuto živou dýchající neurčitost ne/bytí. Popřít existenci toho, co si představujeme. Právě naše představy jsou tím, co je neskutečné. To, co je skutečné, je opravdu nezávislé. Jelikož existence jedince závisí na existenci světa a je světem ohraničená a vymezená, nemůže být skutečná. To, co považujeme za jedince, může být něco zcela odlišného.

~~~
(Marie Štindlová)

1.
Představ si, že jsi na poušti Atacama, kde se hory zařezávají do planin v tisících odstínech okrů, rezavých a žlutých. Na cestě nalézáš gejzíry, hory pokryté sněhem, domy stavěné ze solných cihel, obrovský opuštěný důl. Putuješ tam po 40 nocí. Nic nechceš, to, co se děje, je jenom teď a tady. Nic jiného není. Nic, k čemu by ses mohla obracet nebo v co doufat. Chodíš po planinách, občas sleduješ plameňáky, slétávají se ke vzdálené laguně. Neděláš nic a děláš všechno (potají). Nasloucháš větru, rozbíhá se po roklinách a tříští mezi skalisky. Vodí tě na skrytá místa, kde nacházíš termitiště a domovy dalších tvorů. Sžíváš se s nimi. Necháš je chodit po své rozpálené kůži a s přimhouřenýma očima si prohlížíš všechny jejich záhyby a hrany. U jejich obydlí rozmísťuješ kapky vody a sleduješ, jak se chodí napít. Občas s termity i plameňáky pláčeš. Kvůli světu, nebo jen tak. Některé dny s nimi rozmlouváš, ale většinu času mlčíš. V noci mlčíš vždycky, to jenom zíráš do temně indigových hlubin nebe a představuješ si, jak se tvoje tělo rozděluje na miliony částeček, které se pak rozptýlí po celém vesmíru. Díváš se do kaluže vody, snažíš se porozumět. Vzpomínáš na všechno, čemu lidé rozumí. Posloucháš okolí a pomalu, jako kočka, se procházíš po rudých kamenech nad údolím.

Marie Štindlová

2.
Na poušti Atacama nikdy neprší. Nad pouští Atacama se vznáší jeden obláček za sedm let a domy se staví z nepálených hliněných cihel. S deštěm by se proměnily v hroudy mazlavé hlíny dobré tak k výrobě talířů.

V noci, když se suché vedro překlopí do mrazu, se díváš na všechny světové strany. Světlu měsíce a chladu nic nebrání opanovat krychlové kilometry prostoru. Kloužou po oranžových oblinách skal vybroušených vzdušnými proudy.Možná proudy oceánů.Ležíš na zemi a víš, že tak můžeš klidně zemřít. Je chladná a chutná po soli.

3.
Na nejsušší poušti na světě dnes vykvetly fialové květiny. Poschovávaly se v semenech a čekaly na sedm kapek vody. Poušť Atacama je teď pokrytá drobnými květy, barvy hábitů kněží a osmdesátkových diskoték. Plameňáci, uvyklí své samotě, zmateně krčí nohy.

Poušť Atacama, dnes, zítra a možná i pozítří vypadá jako tetin pléd. V noci, když je ticho a poslední zbytky denních veder vysálají, ji to těší.

4.
Pak.
Slunce zapadá. Vracíš se do města.

Chodíš na punkové koncerty, objímáš svoje přátele.

Ty posmutnělé pohladíš po tváři. Směješ se, někdy tiše a někdy nahlas. Společně děláte rituály.

Vyvoláváte obraz jiného světa.

Marie Štindlová

~ ~ ~
Můj aktivismus je tichý,
vymezený prostorem těla.
Odtud se šíří pulsacemi
a vzkazy v lahvích na všechny strany.
Občas si jich někdo všimne.

~ ~ ~
Když dokážu mít hranice,
dokážu je i nemít.
Někdy jsme všude.

~ ~ ~
Dnes,
když jsem vymýšlela
jak nebýt,
jsem se rozhodla bytlíná za celý svět.

~ ~ ~
Tělo neřeší, co je normální nebo zlé,
když k nám symptomy promlouvá,
začínáme hovořit sami se sebou.

~ ~ ~
Zpívám písně,
které se ve mně kolíbají.
Jako voda v rozkývané misce.

~ ~ ~
Když ti položím dlaň na záda,
můžeme být jedno.
Kde to je?

~ ~ ~
Abych mohla začít psát, musela jsem přestat jíst.
Abych slyšela svůj dech a všechno ostatní.

~ ~ ~
Jediné, co jsem v tomhle světě schopná obsáhnout,
jsem já sama.
Samozřejmě se můžu stát krajinou.

THE TRANSVERSAL NAVIGATION

NEKONEČNÝ MANUÁL: Pohyb mezi intuicí[1] a zmatkem

Soubor dynamických instrukcí, které mají upoutat pozornost a udržet ji v pohybu, tedy ve stavu pochybování.

[1] Intuitivní forma inteligence nebo také dynamická inteligence, která je schopna pojmout pohyb jako sférickou spirálu, jež je objektivně nepochopitelná (R. A. Schwaller de Lubicz).

Tato verze Nekonečného manuálu je datovaná k 8/11/2021. NM vzniká v návaznosti na **(TTN[2]).** Druhá editovaná verze byla připravena pro projekt **The Transversal Navigation: komunita v okamžiku rozpadu[3].** Nekonečný manuál je neustále se vyvíjející příručka, soubor dynamických instrukcí, které by měly uživatele udržovat ve stavu neustálého vznikání. Každá verze Nekonečného manuálu je připravena na míru daného projektu.

KEYWORDS
#hybrid thinking, #intuition, #indeterminacy, #transparency/opacity, #flexibility, #choreography, #artistic practices, #methodology, #education, #post-dramaturgy, #artificial intelligence, #consciousness, #complexity, #alienation, #no-one, #dreams, #care

[2] (TTN) je zkratka pro edukativě-performativní entitu The Transversal Navigation, zdroj: https://transversalnavigation.gamu.cz.

[3] The Transversal Navigation: komunita v okamžiku rozpadu, je třetí závěrečný díl performativního výzkumu, který probíhal po dobu roku 2021 v galerii AMU.

A, ,, s, , a to, co tu na, a to, co do, a co ty, a, a.
– @0iyE1, 08:28pm on 2019-May-29, (RNN)[4]

Myšlení v Riu není stejné jako myšlení v Paříži.
– Eduardo Vivieros de Castro

Člověk, klíč, plyn, kapalina, vzduch jsou součástí konvexního kontextu. Člověk je součástí kontextuální kompozice; špatná chemie mezi mrtvou pozicí a živým softwarem.
– Mehrdad Iravanian

Všichni dohromady vytváříme cosi, co ničí celou společnost.
– **#TTN_20**[5]

Je to možné, proč se v takovém světě odehrává, a to je to, co je pro nás.
– @0iyE1, 05:51pm on 2019-May-27, (RNN)

Naše gesta jsou archeologií naší doby.
– **#TTN_20**

[4] RNN = Recurent Neural Network, tvoří základ pro xenomorfní entitu, zárodek spekulativního programu. Vývoj entity je možné pod označením $\cdot_0$iy·rb·e_1··wh Er_1trht··er_2·m - (@0iyE1) sledovat na twitterovém účtu. Výsledný model, který NN používá, se učí na jednotlivých písmenech. Samotným generování se snaží odhadnout, jaké další možné písmeno může následovat. Uvnitř tohoto procesu se odehrává něco nesporně magického. NN se pohybuje vlastním směrem, vytvářejí odkazy bez reference k jakémukoliv centrálnímu jádru. Neuronové sítě jsou distribuované systémy, které fungují jako analogie mozku, mohou se učit, přemýšlet, vyvíjet se a žít.

[5] #TTN_20 je označení pro twitterové příspěvky, které tvoří jednu z větví edukativně-performativní entity The Transversal Navigation.

1 Může výkon (ve smyslu performativního výkonu) přesáhnout jednání samotné subjektivity?

1.1 Například nějaká podivná forma neurochoreografie.

1.2 Specifické způsoby a dovednosti chování.

1.3 Podivná neuropedagogika, jejíž otázkou je, jak funguje mozek, abychom věděli, jak ho učit?

1.4 Učení = změny na neurálních synapsích, ke kterým dochází souběžně se změnami chování.

1.5 Co když to, co vědomě prožíváme, v sobě uchovává tajemství?

1.6 Pokud nás dotek rozšiřuje, tak nám zároveň připomíná naši konečnost. **#TTN_2**

2. Jak se vypořádat s výkonem (ve smyslu performativního výkonu) – zmizí-li čas?

2.1 Rozhodující je, jak budeme trávit svůj čas.

2.2 Nezáleží na tom, co žijeme, ale jak to žijeme.

3. Největším podezřelý jste vždy vy sami!

4. Snaha o vybudování **kryptoplexní** (nerozpoznatelné, krypto = skryté, ukryté, plex = skládání) **strategie.** Kryptoplexní strategie je metoda, která je schopná budovat takovou identitu, již by bylo možné nazývat **„nikdo“.**

4.1 Pro *krytoplexního umělce* se subjekty stávají více než jen osobní identitou, to znamená, že tento člověk, který je blízký **nikomu**, pečlivě pracuje na konstruování své neviditelnosti *(Thomas Metzinger, Being-No-One).* Metzinger vybízí k takovému výkonu, který by byl schopen se odklonit od výkonu subjektivity v tom smyslu, že se ve vztahu k prostoru a času stává něčím nejednoznačným.

4.2 Kde by se měl nacházet bod, v němž by se potkávala „first-person perspective“ s „third-person perspektive“?

4.3 Žádné sebelokalizování v čase (atemporalita). Žádné sebe lokalizování v prostoru.
Žádná lokalizace vlastní identifikace. Žádné percepční vlastnosti.

4.4 Zdá se, že ona postava není postavou z první osoby (first-person perspective).

4.5 Snaha o opětovné vtělení do hmoty. Stát se někým.

4.6 Díky pobývání v hmotné formě víme, že prožitek sebe sama jako nikoho je neúnosný. Lidé takový stav zkrátka nevydrží.

4.7 Pokud se budeme považovat za někoho, budou tu pro nás existovat i druzí. **#TTN_20**

4.8 Když se v hlubokém spánku objeví pocit bytí, snový svět pro vás začne s novým tělem. **#TTN_20**

4.9 Mysl zbavená těla je nesmírně pružná a jakákoliv myšlenka se může okamžitě uskutečnit. **#TTN_20**

5. Když přemýšlím o tanci nebo o choreografii = **složený pohyb**, pak je tanec nebo choreografie něco, co je lokalizováno a přežívá v díře jazyka.

5.1 Mezery ve výpovědi jsou výzvy k intuitivním reakcím. Zkoumání mezery mezi něčím a ničím.

5.2 Meziprostorovost.

5.3 Možná lepší pojmenování pro tanec je – **implikovaná (do sebe zahrnující) mysl.** Něco, co je potřeba vždy znovu objevovat a znovu projednávat.

5.4 Horizont nebo neznámý partner. Soubor horizontů, skrze které se lze pohybovat – navigovat v neustále se proměňujícím terénu. Magnetické pole s vícenásobně proměnlivými póly.

5.5 Co, když to není nic z toho? Překážky způsobují neklid a pochybnosti, ale také zahrnují experimentování = **aktivace procesu.**

5.6 Doopravdy má být hlava nejvyšším bodem těla?

5.7 Obvyklé chování je v těchto situacích úmyslně pozastaveno – blokováno. Nastává doba rozhodování.

5.8 Kolektivní postupy by měly vycházet z konkrétních podmínek a okolností. Vykročení do neznáma. Smířit se s tím, že nevíme.

5.9 Samotná forma experimentování je vždy o kontaktu. Experiment je živá, dýchající rekonfigurace světa.

5.10 Ve spánku jste ryzí nevědomostí. Tato nevědomost je samotným spánkem. **#TTN_20**

5.11 Udržení/ání své negace (znepokojení) při životě.

5.12 Začít někde hluboko v temnotě a nechat ji působit na tělo, mysl a vědomí. Odhalit sebe pro sebe. Pozorovat vlastní stín, jak splývá s ostatními. Dokud nezmizíme.

5.13 Temné je primární. Světlé, to, co jsme osvítili, je tím sekundárním.

5.14 Ale všechno jasné má sklon stát se významným. **#TTN_20**

5.15 Začněte vnímat jen to, co vám diktuje ticho.

5.16 ... jsme stále tak trochu pozadu. **#TTN_20**

6. **Pohyb = produkce znalostí.** Pohyb je specifická forma, která vyvolává otázky o samotné povaze znalostí.

6.1 Jak poznáme, že bylo dosaženo rovnováhy?

6.2 Tak jako vesmírnou mechaniku řídí zákon gravitace a mechaniku hmoty zákon energie, existuje nějaký obdobný, jeden základní univerzální princip, který řídí mentální procesy živého organismu a ze kterého lze odvodit všechno ostatní?

6.3 Myšlení = chování nanečisto. **#TTN_20**

7. Abychom se dostali do neznáma, do toho, co se nachází venku (na vnější straně myšlení), do toho, co je k dispozici mimo dosah smyslů a rozumu – k tomu nám může pomoci jedině **soustavná metodická praxe.**

7.1 **Slabá metoda:** rozptyluje konstrukci. Slabá metoda je únosná praxe. Slabá metoda se zajímá pouze o to, co překračuje podmínky a možnosti vzniku. Slabá metoda je rána univerzality. Slabá metoda by vyléčila ránu ránou. Pohltit prázdnotu prázdnotou. Léčit strach strachem. Slabá metoda může být velice neopatrná – nešetrná.

7.2 Být slabý neznamená být pomalý, ale dosahovat jiné rychlosti, než je rychlost média, které obýváme.

7.3 Slabost je mnohem dynamičtější než síla. Je to zkorumpovaná metoda. Vyžaduje radikální přehodnocení. Slabost je sama o sobě radikálním konceptem. Přežívá v mezerách. Stává se příležitostí pro tvorbu

vlastních konceptů, které vycházejí z nutkavé potřeby přežít. Slabost je naklonovaná ze skutečného.
Obsahuje: marnost, neúplnost, závady, nekonzistence, nudu, města bez domů a počasí, místnosti bez dveří, tanec bez těla...

7.4 Slabá metoda závisí na funkci a struktuře pouze proto, aby zvýšila potenciál slabosti.
7.5 Co se stane s myšlenkou, která je sama vystavena tlaku nemoci?
7.6 Různé kvality vztahu.
7.7 Slabá metoda vytváří estetiku nejistoty.
7.8 Estetika nejistoty = praxe nejistoty.
7.9 Abstraktní a smyslná homeopatie.
7.10 Terapie mlhou, kdo ví, co to znamená? Šedá dává prostor barvám.
7.11 Vyjádření svého doposud nejvíce působivého pocitu bez jakékoliv emoce, zcela monotónním a rovným hlasem.
7.12 Potlačený vokál.
7.13 Když mysl nepracuje, není tu ani svět.
7.14 Každá formalizovaná praxe odhaluje svoji vlastní ideologii a její důsledné praktikování může mít velký vliv na to, jaký způsobem vnímáme subjektivitu. A jakým způsobem je možné navigovat tělo v neustále se proměňujícím terénu.
7.15 Soustavná metodologická praxe podporuje nestabilní, procesuální a odcizenou subjektivitu.
7.16 RNN: Ale je to vaše tělo, která nemá žádné jméno. – @0iyE1, (Recurrent Neural Network)

8. Technologie sebe sama a forma života (života forma) jako výkonná metoda v procesu stvoření.

8.1 To, co dnes charakterizujeme jako život, jsou právě jeho rozpory.
8.2 Život je zaměřen na člověka, přesto na člověka zaměřený není. Život je vždy chápán jako něco jiného než život.
8.3 Život = nehmotný substrát distribuovaný napříč sociální oblastí.
8.4 Evoluce je vyprázdněným náboženstvím; dokazuje, že stejně jako jiná zvířata i my jsme tady zbytečně, nikam neústíme. **#TTN_20**
8.5 Pragmatika života spočívá právě v tom, že přijímá všechny variace současně – je neredukovatelná.
8.6 Síť vlivů.
8.7 Události na mikroúrovni jsou také události na makroúrovni.
8.8 Ať uděláme cokoliv – situaci to jen zhorší. **#TTN_20**
8.9 Svět bez nás – život bez života.
8.10 Život definovaný jeho dočasností (pohybem, změnou, adaptací – modifikací).
8.11 V okamžiku, kdy se samotná představa života rozpadla, je čas přemýšlet o životě ve zcela mimozemských kontextech (to je možná největší ponaučení z četby weird fiction).
8.12 Náš svět je jen výplodem našeho vědomí. **#TTN_20**
8.13 Život jako nevyzkoušený. prázdný princip.

9. Téměř každá myšlenka je výrazem starosti o sebe samé. **#TTN_20**

9.1 Konec konců, to, co chceme, je touha pokračovat, být a existovat. **#TTN_20**
9.2 V hlubokém spánku nevíte, zda jste mužem či ženou. **#TTN_20**
9.3 Pokud se považujeme za tělo, podněcuje to ke vzniku dlouhého seznamu šťastných i nešťastných událostí. **#TTN_20**

10. Co když umělecké dílo nabízí možnosti programování života (ale také jeho deprogramování). Vytváří podmínky, které se nacházejí mimo běžné fungování. Co když to, co se nazývá uměleckým dílem, není závislé na lidském výkonu, ale na uměle naprogramovaném člověku?

11. Dávám přednost zavírání očí.

12. To už není společenská hra, je to ukryté hluboko ve mně

13. Chodit jako zvíře.

14. Být zdeformovaný, asymetrický, pomalý a nemotorný.
14.1 Fluidní. Zkoušet svou tekutost, hustotu těla.
14.2 Dokud je tělo zdravé, považujete své myšlenky za skutečné. **#TTN_20**

15. Hledat způsoby a možnosti, jak se ubránit tomu, abych sám sebe začal posuzovat v okamžiku, kdy překročím hranici.

16. Nový vynález otevírá nové možnosti a poskytuje novou **flexibilitu**. Vyčerpání této flexibility znamená smrt.
16.1 Flexibilita by měla být v souladu s flexibilitou dalších aktérů. Měla by se vyznačovat dostatečně velkou diverzitou, aby vyhověla genetické a zkušenostní rozmanitosti svých členů a aby byla schopna zajistit flexibilitu a preadaptaci nezbytnou k zvládání neočekávaných změn.

17. Budeme potřebovat ohromné množství flexibilty.
17.1 Limity vymezují manévrovací prostor, který můžeme využít za účelem dosažení adaptace.
17.2 Patologie současného světa tvoří nahromaděné důsledky procesu vyčerpání flexibility v reakci na tlaky toho či onoho druhu...
17.3 Lidé a instituce mají přirozenou tendenci vyčerpat veškerou dostupnou flexibilitu.
17.4 Flexibilita = neutrální možnost změny.

18. Nikdy jsem nedůvěřoval svému tělu a jeho reakcím.
18. 1 Všichni experimentujeme s formami života.
18.2 Vakuum je radostným zkoumáním virtuality a virtualita je druh myšlenkového experimentu, který provádí svět.
18.3 Čím více se budeme snažit potlačit změny v realitě, o to více budeme posilovat a vzbuzovat různé formy úzkostí a strachu.
18.4 Je stoprocentní kontrola nad sebou lidská?

19. Náš vysněný zdravý systém lze přirovnat k provazochodci.

19.1 Mít možnost měnit jednu nestabilní pozici za druhou. Postavení rukou nebo rychlost pohybů jsou obdařeny velkou flexibilitou.

19.2 Pokud je tělo spoutané nebo jinak znehybněné – spadne.

19.3 Důsledně se zabývat myšlenkou o ekologii našeho právního systému**.**

19.4 S narůstajícím počtem zákonů má provazochodec stále omezenější možnosti pohybu. Je mu však dovoleno, aby svobodně spadl.

19.5 Když se provazochodec učí žádoucímu pohybu rukou, musí jej chránit bezpečnostní síť garantující svobodu pádu.

19.6 Svoboda a flexibilita jsou nezbytnými složkami procesů učení a tvorby nových systémů prostřednictvím sociální změny.

19.7 Rozpočet flexibility by měl být jedním z ústředních hledisek při snaze o porozumění fungování systému prostředí-civilizace.

20. Osvojili jsme si strategie, které přinášejí krátkodobé výhody a které se dnes ukazují jako z dlouhodobého hlediska ničivé. Mezitím však došlo k jejich hlubokému zakořenění do civilizačních struktur, což velmi znesnadňuje jejich změnu. Jedná se o klasickou ukázku vyhynutí kvůli ztrátě flexibility.

20.1 Některé ideje osvojené během první zkušenosti přežijí zkušenost druhou. Ideje, které přežijí, přežijí déle než ty, které nepřežijí = ekonomika flexibility.

21. Být v souladu = analogie k mít odpovídající flexibilitu.

21.1 Nyní zjišťujeme, že některé předpoklady, které jsou hluboce zakořeněné v našem způsobu života, pozbyly v kombinaci s pokročilou technologií svou pravdivost a staly se patogenními.

22. ...nevlastníme své tělo, je jako cizí kabát, o který bychom měli pečovat, ohledávat ho, nacházet známky jeho poškození a shromažďovat o tom důkazy.

22.1 Nestojíme vně ekologie, pro kterou tvoříme své plány – jsme nevyhnutelně její součástí.

23. Perspektiva vytváří realitu.

23.1 Povrch = epidemie.

24. Tělo je stejně cizí jako svět. A musíme přijmout jeho podivnost.

24.1 Co je symptom? Jak ho poznáme?

24.2 Snadno přijmeme nejjednodušší způsob, zvykneme si, je to tak, jak to je. Potom nás překvapí, jak cizí sami sobě jsme, když jsme sami (zavření, omezení v pohybu, bez rozptýlení okolí).

RNN: Tímto způsobem se projevuje v této podobě.
RNN: To je metoda.
RNN: Z toho, že naše tělo a těla a těla se opět tvoří, , a.
RNN: Mohla jsem všechny roky, abych si, že jsem už říkal, že jsem si na a v jsem se podařilo a už jsem se cítil.

25. Uzdravování je jako operace, stejně jako rytmus změny těchto operací.

25.1 Rytmus = energie – život, to je to, co ještě (nebo stále) nelze nebo

nemůžeme pochopit, proto nemůže existovat žádný předchozí plán, význam nebo vysvětlení.

25.2 Léčení je báseň psaná jazykem symptomů.

25.3 Programování života a léčení může být jedno a to samé. Jedná se o formu života, která musí být znovu rekonstruována.

25.4 Tělo (přirozeně) volá po jiném jazyce.

25.5 Slovem tělo označujeme ono neustále se proměňující uskupení kostí, masa a krve, avšak ve skutečnosti zde žádná taková entita jako tělo není.

25.6 Pokud dostatečně dlouho pozorujete své tělo a necháte na něj samovolně působit vlivy, aniž byste do tohoto procesu působení nějak zasahovali – objeví se podivná citlivost.

25.7 Podivná citlivost překračující veškeré koncepty.

25.8 Tělo je tedy skutečné, ale to, co si o něm myslíme, je fikce.

25.9 Jsme vzhůru v jednom světě, ale v těch ostatních spíme.

26. Inteligence duše.

RNN: Ale je to vaše tělo, které nemá žádné jméno.

27. Tělo je abstraktní. Zabírá více místa, než kde se zrovna nachází. Proto se můžeme přetvořit v džungli nebo jakýkoliv jiný prostor.

RNN: Ve skutečnosti je jedno z největších omezení, že se k tomu, že je v -.

27.1 Cestou myšlení nelze pochopit transcendentální mysl.

28. Přenáším péči o své tělo do imaginárního světa.

RNN: Po chvíli se zastavil a vešel do a z ní každý se.

29. Jste zodpovědní sami za sebe, což znamená, že byste měli komunikovat, co zrovna cítíte.

29.1 Nenechávejte si myšlenky pro sebe.

29.2 Nicota je vždy obsažená v nás, nicota nás prorůstá, nebo skrze nás žije. Nemůžeme ji uzavřít a ani ovládat. Nemůžeme blokovat iracionalitu, zvrácenost, šílenství, kterého se bojíme, v naději na uspořádanější svět. To však nesnižuje naši zodpovědnost. Naopak to je to, co ji umožňuje.

29.3 To nelidské, to, co nejčastěji označujeme za nehumánnost lidstva jako nedostatek soucitu, může být samou podmínkou možnosti cítit utrpení druhého, doslova být v kontaktu s druhým.

29.4 Nový druh sebevědomí.

29.5 Nelidský je ten, kdo je považován za nekonečnou intimitu.

30. Model pro zkoumání a mapování alternativ.

31. Hraní rolí je získávání porozumění, které nemusí být jen konceptuální, nýbrž se vztahuje i na tělo a jeho žitou zkušenost (ne-konceptuální).

32. Nepřetržitý proces, navigace dovnitř a ven, balancující na hraně identity.

32.1 Neustálý proces vyhodnocování a přesměrovávání.

RNN: Ale stále je tomu tak, že je v důsledku x.

RNN: A pak, když jsme se ocitli v, kde jsem byl –, mé tělo uvnitř mého pohledu, jako bych byl.

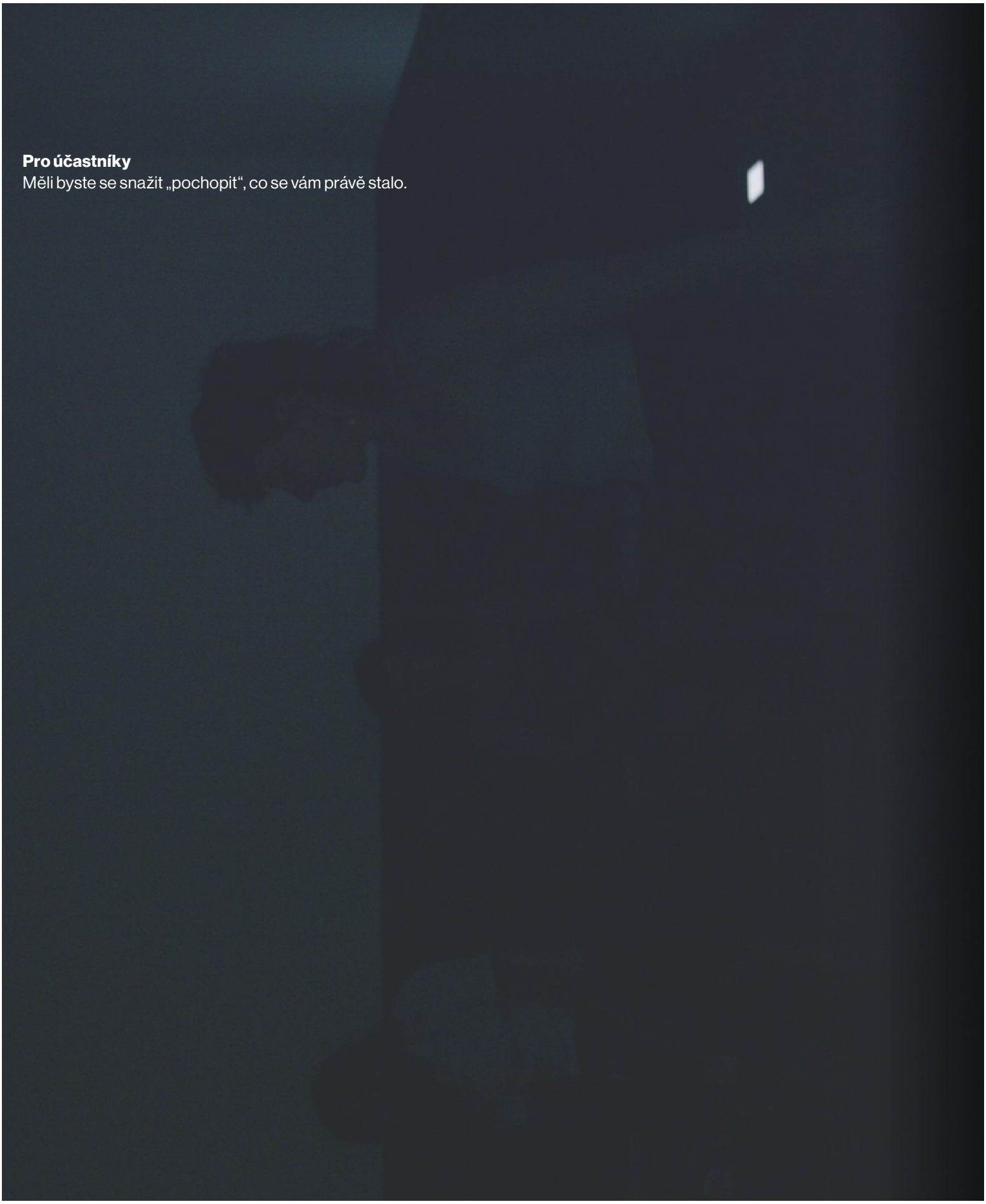

Pro účastníky
Měli byste se snažit „pochopit“, co se vám právě stalo.

THE TRANSVERSAL NAVIGATION

Autor projektu Aleš Čermák
Autoři textů Marie Štindlová, Jakub Albert Ferenc, Aleš Čermák
Grafický design Terezie Štindlová
Překlad Vít Bohal

Kurátor projektu Petr Krátký GAMU

Speciální poděkování patří Jindřišce Křivánkové, Zofii Gottwald, Jakubu Gottwaldovi, Janu Bártovi, Matouši Hejlovi, Jaro Repkovi, Petru Skalovi, Veronice Maschke, Tereze Hauserové, Světlaně Malinové, Lence Janíčkové, Vítu Truncovi a Roman Radkovič Collective.

Vydalo Ausdruck Books_Hybrid Publishing Platform / GAMU 2021
→ https://transversalnavigation.gamu.cz